

”Wilma on nykyään vähä niinku sellainen työpaikan oma sosiaalisen median kommenttikenttä”

Luokanopettajien kokemuksia huoltajien kanssa tehdystä yhteistyöstä

Juho-Erik Laitamäki

Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma

Monografiamuotoinen

Kevätlukukausi 2024

Opettajankoulutuslaitos

Jyväskylän yliopisto

TIIVISTELMÄ

Laitamäki, Juho-Erik. 2024. "Wilma on nykyään vähä niinku sellainen työpaikan oma sosiaalisen median kommenttikenttä" - Luokanopettajien kokemuksia huoltajien kanssa tehdystä yhteistyöstä. Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. 71 sivua.

Tässä tutkimuksessa tarkasteltiin luokanopettajien kokemuksia huoltajien kanssa tehdystä yhteistyöstä. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää minkälaiseksi opettajat kokevat yhteistyön toteuttamisen sekä mitkä tekijät haastavat tai edesauttavat kodin ja koulun välistä yhteistyötä. Lisäksi selvitettiin luokanopettajien kokemuksia yhteistyön vaikutuksesta omaan opettajuuteen.

Tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena ja aineisto kerättiin puolistrukturoidun temahaastattelun avulla. Tutkimukseen osallistui kahdeksan alakoulussa työskentelevää luokanopettajaa, joilla on työkokemusta vähintään yhden lukuvuoden ajan. Tutkimusaineisto kerättiin Zoom-haastatteluiden avulla kevään 2024 aikana. Analyysimenetelmänä tutkimuksessa hyödynnettiin aineistolähtöistä sisällönanalyysiä.

Tutkimuksen mukaan luokanopettajat kokivat yhteistyön kodin ja koulun välillä tärkeäksi osaksi luokanopettajan työtä. Yhteistyötä edistävinä tekijöinä koettiin vuorovaikutusosaaminen, huoltajan kiinnostus oppilaan koulunkäyntiin sekä yhteisten toimintatapojen muodostaminen. Yhteistyötä haastavina tekijöinä nähtiin välinpitämättömyys, kielteinen suhtautuminen kouluun sekä kodin ja koulun väliset näkemuserot. Yhteistyön merkitys kokemukseen omasta opettajuudesta koettiin merkityksellisenä erityisesti työuran alkuvaiheessa. Negatiiviset kokemukset heikensivät omaa kokemusta opettajuudesta, kun taas myönteinen palaute nähtiin omaa opettajuutta edistävänä tekijänä.

Asiasanat: luokanopettaja, huoltajat, kodin ja koulun välinen yhteistyö, vuorovaikutus

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ	
SISÄLTÖ	
1 JOHDANTO	1
2 KODIN JA KOULUN YHTEISTYÖ ALAKOULUSSA	4
2.1 Kodin ja koulun välisen yhteistyön periaatteet ja lähtökohdat	5
2.2 Yhteistyön osa-alueet	6
2.3 Kodin ja koulun välinen viestintä	10
2.4 Luokanopettajan ja huoltajien roolit yhteistyössä.....	12
3 YHTEISTYÖN HAASTEET JA MAHDOLLISUUDET	16
3.1 Toimiva yhteistyö ja sen mahdollisuudet	16
3.2 Haastavat tilanteet yhteistyössä	18
3.3 Luokanopettajan valmiudet yhteistyön toteuttamiseen	19
4 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	21
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	22
5.1 Tutkimuskonteksti	22
5.2 Tutkimukseen osallistujat.....	23
5.3 Tutkimusaineiston keruu.....	24
5.4 Aineiston analyysi	25
5.5 Eettiset ratkaisut.....	29
6 TULOKSET	32
6.1 Opettajien kokemuksia huoltajien kanssa tehdyn yhteistyön edesauttavista sekä haastavista tekijöistä.....	32
6.1.1 Opettajan toiminta onnistuneen yhteistyön edesauttamiseksi. 33	
6.1.2 Huoltajan toiminta onnistuneen yhteistyön edesauttamiseksi. 34	

6.1.3	Yhteistyötä haastavat tilanteet.....	35
6.2	Yhteistyön vaikutus opettajan omaan opettajuuteen.....	37
6.2.1	Opettajan saaman myönteisen palautteen vaikutus omaan opettajuuteen.....	38
6.2.2	Opettajan saaman negatiivisen palautteen vaikutus omaan opettajuuteen.....	39
6.2.3	Haastavissa tilanteissa opettajien saama tuki	40
6.2.4	Opettajan kokema valmius yhteistyön toteuttamiseen.....	41
6.2.5	Yhteistyön vaikutukset opettajan työssäjaksamiseen	42
7	POHDINTA.....	44
7.1	Tulosten tarkastelu	44
7.1.1	Millaiseksi opettajat kokevat yhteistyön huoltajien kanssa ja mitkä tekijät opettajat kokevat onnistuneen yhteistyön kannalta merkityksellisiksi?	44
7.1.2	Miten luokanopettajat kokevat yhteistyössä ilmenneet kokemukset osana omaa opettajuutta?	46
7.2	Luotettavuus.....	48
7.3	Jatkotutkimusaiheet.....	50
	LÄHTEET	52
	LIITTEET.....	60
	SUOSTUMUS TIETEELLISEEN TUTKIMUKSEEN.....	61
	Kuvaus henkilötietojen käsittelystä tieteellisessä tutkimuksessa (tietosuojailmoitus EU (679/2016)	64
	HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELY TUTKIMUKSEN PÄÄTTYMISEN JÄLKEEN	65

1 JOHDANTO

Kodin kanssa toteutettava yhteistyö on tärkeä osa luokanopettajan työtä. Yhteistyöllä tarkoitetaan kaikkea kodin ja koulun välillä tapahtuvaa toimintaa, kuten arviointikeskusteluja, vanhempainiltoja sekä arkipäiväistä viestintää (Orell & Pihlaja, 2018). Tässä tutkimuksessa tarkoitukseni on tuoda tietoisuuteen opettajien kokemuksia yhteistyön toteuttamisesta sekä yhteistyön vaikutuksista opettajan kokemukseen omasta opettajuudesta. Tämän lisäksi pyrkimyksenä on tuoda näkyväksi opettajan näkökulmasta yhteistyötä haastavia ja edesauttavia tekijöitä sekä selvittää minkälaisia valmiuksia opettajat ovat saaneet yhteistyön toteuttamiseen.

Perusopetuslaki (1998) velvoittaa opetuksen toteuttajan toimivan yhteistyössä kotien kanssa siten, että yhteistyön avulla on mahdollista tukea oppilaan kasvatukseen ja opetuksen järjestämistä. Opetushallituksen (2014) mukaan toimiva yhteistyö mahdollistaa ja edesauttaa oppilaan tervettä kasvua ja oppimista. Yhteistyö nähdään myös tärkeänä osana koulun toimintakulttuuria (Opetushallitus, 2014; Alanko, 2019; Perälä-Littunen, 2019). Huoltajalla on ensisijainen vastuu oman lapsensa kasvatuksesta sekä oppivelvollisuuden suorittamisesta ja opettajan tehtävänä on tukea tätä kasvatustehtävää vastaamalla oppilaan opetuksesta osana kouluyhteisöä (Opetushallitus, 2014). Opetuksen järjestäjällä on vastuu luoda perusteet kodin ja koulun yhteistyön toteuttamiselle sekä kehittämiseksi (Opetushallitus, 2014).

Viime vuosina yhteistyö on kokenut paljon muutoksia ja tutkimuksissa on huomattu, että huoltajat ovat jakautuneet yhä enemmän kahteen ääripäähän, jossa osa oppilaiden huoltajista puuttuu liian innokkaasti koulun toimintaan sekä heihin ketkä suhtautuvat piittaamattomasti lapsensa koulunkäyntiin (Cantell, 2011; Perälä-Littunen, 2019). Yhteistyössä ilmenneet haastavat tilanteet ovat olleet esillä laajasti myös mediassa ja opettajat kertovat kodin yhteydenottojen

olevan yhä kärkeämpiä ja huoltajien toiveet opettajan työtä kohtaan ovat kasvaneet yhä korkeammiksi (Lerkanen, 2020; Cantell, 2011). Haastavimmissa tilanteissa opettajat ovat joutuneet työn kuormittavuuden takia sairauslomalle ja pahimmillaan miettineet alalta pois siirtymistä (Cantell, 2011; OAJ, 2021). Myös luokanopettajan koulutusohjelman hakijamäärät ovat laskeneet viime vuosina ja yhtenä opettajan koulutuksen vetovoiman heikentävänä tekijänä nähdään huoltajien kanssa tehdyn yhteistyön kuormittavuus (Hannu ym., 2020).

Kodin ja koulun välisellä toimivalla yhteistyöllä on keskeinen osa oppilaiden koulussa viihtymisen ja oppimisen kannalta, sillä yhteistyön avulla voidaan mahdollistaa avoin ja luottamuksellinen ympäristö, jossa voidaan yhteistyössä huoltajien kanssa tukea oppilaan oppimista sekä kasvua (Yeong ym., 2019). Huoltajat ovat oman lapsensa parhaita asiantuntijoita, joten heidät on tärkeää saada osaksi oppilaan oppimisen tukemista ja kouluyhteisöä, mutta yhteistyön toimivuuden näkökulmasta on kuitenkin hyvä muistaa opettajan olevan kasvatuksen asiantuntija (Perälä-Littunen, 2019). Toimivalla yhteistyöllä on nähty myös olevan myönteinen yhteys opettajan työhyvinvointiin sekä työssäjaksamiseen (Kauppi ym., 2022).

Aikaisempaa tutkimusta yhteistyön toteuttamisesta on tehty melko paljon, mutta se on keskittynyt enemmän huoltajien kokemuksiin (Bang, 2018; Vuorinen, 2018). Opettajien kokemuksia yhteistyön toteuttamisesta onkin tärkeää tutkia, koska toimivalla yhteistyöllä on aikaisempien tutkimusten perusteella myönteinen yhteys opettajan työhyvinvointiin sekä oppilaan kouluun sitoutumiseen (Kuusimäki, 2019; Opetushallitus, 2014; Orell, 2018). Lisäämällä tietoisuutta opettajien kokemuksista, on mahdollista tuoda esiin opettajan ammatin tämänhetkisiä haasteita. Opettajien työhyvinvointia koskevaa tutkimusta on tehty melko paljon ja tutkimusten mukaan 59 prosenttia opettajista kokee työnsä raskaaksi tai hieman raskaaksi (OAJ, 2017). Haluankin tutkimuksen avulla tuoda enemmän näkyviin opettajien kokemuksia sekä muodostaa noviisiopettajille käsitystä siitä, mistä kaikesta yhteistyö kodin ja koulun välillä koostuu.

Oma kiinnostus aiheeseen on noussut kokemuksestani, että en vielä koe tarvittavaa osaamista yhteistyön toteuttamiseen. Aikaisemmissa tutkimuksissakin

onkin tunnistettu puutteita luokanopettaja opiskelijoiden saamissa valmiuksissa yhteistyön toteuttamiseen, opettajankoulutuksessa olevan aika- ja resurssipulan vuoksi (Perälä-Littunen & Böök, 2019). Tämän lisäksi toimin vapaa-ajalla nuorten jääkiekkoilijoiden valmentajana ja olen kohdannut valmentajan roolissa haastavia tilanteita pelaajien huoltajien kanssa, enkä ole kokenut omaavani riittävää vuorovaikutusosaamista toimiakseni oikein näissä tilanteissa.

2 KODIN JA KOULUN YHTEISTYÖ ALAKOULUSSA

Kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön ei ole syntynyt yhtä vakiintunutta käsitettä kansainvälisesti tai kansallisesti ja yhteistyötä on perinteisesti kuvattu kirjallisuudessa useilla eri käsitteillä (Orell, 2020; Metso, 2004). Eniten suomalaisessa kirjallisuudessa esiintyviä käsitteitä kodin ja koulun yhteistyön kuvaamiselle ovat yhteistyö, osallisuus, kodin ja koulun yhteistyö sekä kasvatuskumppanuus, kun taas kansainvälisesti eniten käytettyjä ovat cooperation, involvement ja participation (Orell & Pihlaja, 2021). Tutkimuskirjallisuudessa on kuitenkin yritetty luoda käsitteiden välille eroja tutkimuksessa käsiteltävän näkökulman mukaan, korostamalla käsitteen eri osatekijöitä, jotka sisältyvät kaikkiin edellä mainittuihin käsitteisiin (D'Amour ym., 2005). Yleisimpien käytössä olevien käsitteiden välillä yhteistyön osa-alueina nähdään olevan jakaminen, kumppanuus, keskinäinen riippuvuus sekä vallan osatekijät (D'Amour ym., 2005). Opetushallitus (2014) käyttää edellä mainitun toiminnan käsitteenä kodin ja koulun välistä yhteistyötä, joten olen valinnut tämän käsitteen myös tähän tutkimukseen.

Kodin ja koulun välinen yhteistyö on ollut esillä yhä enemmän kouluun liittyvissä keskusteluissa, ja yhteistyö kodin ja koulun välillä on tiivistynyt viime vuosina (Latvala, 2012). Yhteistyö voidaan nähdä monisyisenä sekä moniulotteisena ilmiönä, mutta yksinkertaisuudessaan ilmiö voidaan kuvata tilanteena, joissa koti ja koulu ovat jollain tavalla yhteydessä toisiinsa (Orell & Pihlaja, 2018; Latvala 2012). Yhteistyötilanteissa toimijoina voidaan nähdä olevan kehittyvä koulu, luokanopettaja sekä oppilaiden huoltajat (Orell, 2020). Orellin (2020) mukaan oppilas voidaan nähdä kaikkia yhteistyön osapuolia yhdistävänä tekijänä, johon jokainen yhteistyön osapuoli asettaa omat odotukset sekä tavoitteet.

Vaikka oppilas nähdään osapuolia yhdistävänä tekijänä, niin aikaisemmissa tutkimuksissa oppilaalle ei ole määritelty selkeää roolia, vaan hänen roolinsa nähdään määrittelemättömänä (Orell, 2020). Näissä tilanteissa oppilas toimiikin yhteistyön aiheena, syynä, aiheuttajana tai kohteena (Orell, 2020).

2.1 Kodin ja koulun välisen yhteistyön periaatteet ja lähtökohdat

Perusopetuslaki velvoittaa koulun toteuttamaan oppilaan opetuksen ohella yhteistyötä huoltajien kanssa (Perusopetuslaki 628:3 §). Yhteistyön avulla on mahdollista tukea oppilaan kasvatusta ja opetuksen toteuttamista siten, että jokaiselle oppilaalle luodaan oppimisympäristö, jossa hän saa oman kehitystason ja tarpeidensa mukaista tukea, ohjausta ja opetusta (Opetushallitus, 2014). Toimivalla yhteistyöllä voidaan myös ehkäistä oppilaan poissaoloja sekä lisätä oppilaan sitoutumista koulunkäyntiin (Markkanen ym., 2022). Koulun toiminnan ja sen kehittämisen yhtenä lähtökohdana nähdään huoltajien mahdollisuus olla osana kouluyhteisöä ja sen kehittämistä (Opetushallitus, 2014). Huoltajien osallisuutta lisäämällä on mahdollisuus kehittää koko kouluyhteisön turvallisuutta sekä hyvinvointia ja sitouttaa perheet osaksi kouluyhteisöä pidemmäksi aikaa (Opetushallitus, 2014).

Erilaisten asiakirjojen sekä aikaisempien tutkimusten mukaan yhteistyön ja vuorovaikutuksen mahdollistajana kodin ja koulun välillä nähdään tasa-arvo sekä molemminpuolinen luottamus (Karhuniemi 2013, s.79; Opetushallitus, 2014, s.35). Luottamuksen rakentuminen kodin ja koulun välille ei kuitenkaan muodostu ilman tavoitteellista toimintaa ja se vaatii molemminpuolista aktiivisuutta, yhteisiä keskusteluja, kohtaamisia sekä pitkäjänteisyyttä (Karhuniemi, 2013, s. 72). Pitkäjänteisellä työskentelyllä ja siitä seuranneella kodin ja koulun välisellä toimivalla yhteistyöllä mahdollistetaan vuorovaikutteisuus, vapaa ilmaisuus sekä tuetaan kaikkien yhteistyön osapuolien osallisuutta (Karhuniemi, 2013, s. 72).

Luokanopettajien ja huoltajien välinen vuorovaikutus on keskeinen osa kodin ja koulun välistä yhteistyötä. Yhteistyön avulla jokaiselle oppilaalle mahdollistetaan opetus, joka vastaa oppilaan kehitystasoa ja mahdollistaa hänen tarpeidensa mukaista tukea ja ohjausta (Opetushallitus, 2014, s.35). Onnistuneen yhteistyön saavuttamiseksi koulun henkilökunnan tulee olla aloitteellinen ja toteuttaa henkilökohtaista vuorovaikutusta huoltajien kanssa sekä toteuttaa muutoinkin monipuolista viestintää (Opetushallitus, 2014, s.35). OAJ (2021) toteuttaman vanhempain barometrin mukaan huoltajat ovat suurimmaksi osaksi tyytyväisiä kodin ja koulun välillä toteutettavaan viestintään, mutta kuitenkin noin neljäsosa vastaajista koki vuorovaikutuksen liian vähäiseksi sekä viestinnän vaikeaselkoiseksi. Vaikka perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin on kirjattu kannustavan palautteen ja myönteisen viestinnän tärkeys ovat huoltajat silti kuvanneet kouluarjessa tapahtuvaa kodin ja koulun välistä yhteistyötä yksipuoliseksi ja ongelmiin keskittyväksi (Blomberg, 2008; Sormunen ym., 2011; Opetushallitus, 2014). Yhteistyön ongelmakeskeisyys ei ole pelkästään Suomessa esiin noussut ilmiö, vaan sen on todettu olevan myös kansainvälisesti haasteena kodin ja koulun välisessä yhteistyössä (Baeck, 2015). Ahmedin (2021) mukaan huoltajien kokemus omasta merkityksellisyydestään osana yhteistyötä lisää heidän kiinnostustansa yhteistyön toteuttamiseen, kun taas opettajan välinpitämätön suhtautuminen huoltajien osallistamiseen yhteistyössä lannistaa heidän motivaatiansa yhteistyön toteuttamiseen.

2.2 Yhteistyön osa-alueet

Kodin ja koulun välinen yhteistyö on muodoltaan monipuolista ja sen toteuttaminen tapahtuu monilla eri tasoilla ja sitä toteutetaan niin yksilö- kuin ryhmätasolla (Opetushallitus, 2014, s.35). Tutkimusten mukaan onnistunut yhteistyö nähdään edesauttava oppilaan oppimista, tukevan kiinnittymistä koulu yhteisöön sekä kehittävän opettajan oppilastuntemusta (Orell 2020, s.23). Yhteistyöllä on

myös yhteiskunnallisia tehtäviä yksilöiden sekä yksittäisten perheiden tavoitteiden ohella. Kodin ja koulun välinen yhteistyö peilaa myös yhteiskunnan poliittista suuntausta siten, että sen avulla on mahdollista ohjata kasvatustavoitteita yhteiskunnan näkökulmasta suosiolliseen suuntaan (Orell, 2020, s.23). Yhteistyö voidaan jakaa Epsteinin (1995) mukaan kuuteen eri osa-alueeseen. Epsteinin (1995) jaottelua on käytetty monissa kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön liittyvissä tutkimuksissa (Orell, 2020; Epstein, 2001). Kuusi jaottelussa muodostettua osa-aluetta ovat

1. vanhemmuuden vaatimukset arjessa
2. koulukasvatuksen velvollisuudet
3. vanhempien osallistuminen ja osallisuus koulussa
4. kotona tapahtuva oppiminen
5. päätöksenteko
6. yhteisötason osallisuus

Vanhemmuuden vaatimukseen arjessa kuuluu mahdollistaa lapselle turvallinen kasvu ja koti, mikä mahdollistaa lapsen kasvun ja kehityksen sekä mahdollisuuden kouluttautumiseen (Orell, 2020, s.25). Myös Opetushallitus (2014) korostaa lapsen kasvatuksen tavoitteena olevan luoda oppilaalle riittävät tiedot ja taidot toimiakseen itsenäisenä ja vastuullisena aikuisena, joten lapsella on myös oikeus tulla kuulluksi häntä koskevissa päätöksissä ikätasonsa huomioiden. Perusopetuslaki (1998) velvoittaa ensisijaisesti huoltajat vastaamaan siitä, että lapsi suorittaa oppivelvollisuuden ja Suomessa perinteisenä vaihtoehtona huoltajat valitsevat yleisesti peruskoulun tai sitä vastaava oppilaitoksen oppivelvollisuuden suorittamiseksi. Orell (2020) toteaa, että koulun vastuulla on olla huoltajien tukena kodin kasvatustehtävässä, mutta toisaalta yhteiskunta ja sen myötä kouluyhteisö on myös osaltaan määrittelemässä kasvatustehtäviä kodeille koulukasvatuksessa määriteltyjen tavoitteiden myötä. Lapsen koulumenestyksen kannalta kodin merkitys nähdään tärkeänä kasvuympäristönä ja oppilaan sitoutuminen koulunkäyntiin voi olla vahvempaa huoltajan lämpimällä ja kouluyhteisöä kunnioittavalla suhtautumisella (Orell, 2020, s.25). Tutkimusten mukaan on kuitenkin haastavaa erotella kodin ja koulun välisen yhteistyön tutkimuksessa

sitä, onko oppilaan kokemat edut peräisin toimivasta yhteistyöstä kodin ja koulun välillä vai perheen yleisestä tilanteesta (Baeck, 2015). Orellin (2020) mukaan perheiden kohdalla, jotka ovat sosioekonomisesti heikommassa asemassa on havaittu, että vanhemmuuden myönteiset vaikutukset ovat vähäisemmät, tämän takia yhteistyön merkitys korostuu sekä yksilöllisellä että yhteiskunnallisella tasolla.

Koulukasvatuksen vaatimuksiin liittyvälle yhteistyölle ominaista on se, että huoltajia kannustetaan mukaan osaksi kehittämään koulun arviointi- ja kehittämistoimintaa sekä suunnittelua (Opetus ja kulttuuriministeriö, 2012, s.40) Huoltajilla ei kuitenkaan ole suoranaista mahdollisuutta vaikuttaa koulukasvatuksen opillisiin vaatimuksiin, mutta heillä on mahdollisuus osallistua välillisesti lapsen oppisisältöihin hakemalla tiettyyn oppiainepainotettuun luokkaan tai erikoisopetukseen (Orell, 2020, s.26). Jokaisen koulun tulee myös toteuttaa lukuvuositain työsuunnitelma, missä huoltajille kerrotaan koulun tiedotussuunnitelmasta sekä huoltajille tulee tarjota mahdollisuus tutustua koulun käytänteisiin sekä oppimisympäristöihin (Opetushallitus, 2014, s.36). Haasteena tässä on kuitenkin se, että yhteistyön myönteiset vaikutukset kohdistuvat eniten hyvin toimeen tuleviin sekä aktiivisesti yhteistyöhön osallistuviin perheisiin. Yleisimpänä yhteistyön muotona kodin ja koulun välillä ovat erilaiset tiedotteet, mutta paras hyöty yhteistyöstä saadaan, kun koulu ja koti toimivat aktiivisessa vuorovaikutuksessa yhteisen tavoitteen mukaisesti (Orell, 2020, s.27).

Vanhempien koulussa tapahtuva osallisuus ja osallistuminen tarkoittaa tavallisesti osallistumista koulun järjestämiin tapahtumiin, missä heillä on tilaisuus tuoda esiin omia näkemyksiään toimintatavoista (Vanhempainliitto, 2017). Huoltajat kokevat, että heidän osallistumistansa ja osallisuutta voitaisiin lisätä koulun arjessa, mutta opettajat yleisesti eivät ole sen kannalla, koska he yleisesti kokevat sen omaa jaksamista kuormittavana tekijänä (Kuusisaari, 2019). Kouluyhteisössä ei kuitenkaan saa tapahtua oppilaiden perheiden välillä erikoiskohtelua riippumatta siitä, kuinka aktiivisesti he osallistuvat koulun toimintaan ja näin ollen aktiivista huoltajien osallistumista kannustava yhteisö vaatii vahvaa toiminnan johtamista, ettei perheiden välillä synny kilpailua oman lapsen etuuksista (Orell,

2020). Jokaisen oppilaan huoltajat tulevat erilaisista lähtökohdista ja joillekin perheistä aktiivinen osallistuminen kouluyhteisön toimintaan voi olla todella kuormittavaa tai heillä ei ole aikataulujen myötä mahdollisuutta osallistua sen toteuttamiseen haluamallaan tavalla (Orell, 2020).

Oppilaan kotona tapahtuva oppimista tukeva toiminta voi esiintyä monin erilaisin tavoin riippuen oppilaan perheestä (Orell, 2020). Yleisimmät lapsen oppimista tukevat keinot ovat lapsen auttaminen kouluun liittyvissä tehtävissä, huoltajan yleinen kiinnostus lapsen koulunkäyntiin ja vuorovaikutteinen keskustelu huoltajan ja lapsen välillä kouluun liittyvistä toiminnoista (Orell, 2020). Vanhempien näkökulmasta merkityksellisimpiä tuen muotoja ovat vuorovaikutus kodin ja koulun välillä, kiinnostus lapsen koulunkäyntiin sekä aito läsnäolo oppilaan arjessa (Orell, 2020). Kotona tapahtuva oppimisen tuki korostuu nykyisessä kolmiportaisessa tuessa, koska kolmiportaisen tuen mallissa korostetaan koulun velvollisuutta toteuttaa tukea yhteistyössä huoltajien kanssa (Opetushallitus, 2014). Orell (2020) toteaa kuitenkin sen, että oppilaiden huoltajat tulevat erilaisista taustoista ja osa huoltajista ei koe omaavan riittäviä taitoja oppimisen tukemiseen kotona. Tutkimusten mukaan korkeasti kouluttautuneiden perheiden lapset menestyvätkin koulussa yleisti paremmin kuin matalammin koulutettujen perheiden lapset (Ollila, ym., 2020). Orellin (2020) mukaan suurena haasteena tilanteessa on myös se, että osa opettajista näkevät oppilaan koulussa ilmenneiden haasteiden ratkaisuna pelkästään kotona tapahtuvan tuen toteuttamisen ja eivät koe haasteiden ratkaisua yhteisenä tehtävänä. Kouluyhteisön vastuulla on kuitenkin toimia huoltajien tukena oppilaan oppimiseen liittyvissä asioissa niin, että huoltajilla on riittävä ymmärrys siitä, kuinka he voivat toimia lapsen tukena myös kotona (Orell, 2020).

Vanhempien osallisuudella päätöksenteossa on perinteisesti tarkoitettu osallistumista koulun järjestämiin tapahtumiin ja osallisuudella mahdollisuutta osallistua oman lapsen kasvatustavoitteiden määrittelyyn (Opetushallitus, 2014). Metson ja kumppaneiden (2008) mukaan vanhemmat eivät kuitenkaan koe saavansa mahdollisuuksia osallistua koulun arvoja koskevaan keskusteluun ja näin ollen

he eivät myöskään koe pääsevänsä vaikuttamaan esimerkiksi koulun järjestys- sääntöihin, vaikka sääntöjen muodostaminen yhteistyössä on Opetus- ja kulttuuriministeriön (2012, s.58) mukaan yksi laadukkaan opetuksen lähtökohdista. Vanhempien kasvanut mahdollisuus välilliseen vaikutusmahdollisuuteen on lisännyt hyvin toimeentulevien perheiden kesken koulunvalintailmiötä erityisesti pääkaupunkiseudulla (Kosunen & Carrasco, 2016). Koulunvalintailmiöllä tarkoitetaan sitä, että huoltajat pyrkivät saamaan lapsensa johonkin tiettyyn kouluun paremman opetuksen toivossa, mutta Suomessa ilmiö on kuitenkin vielä vähäistä verrattuna globaaliin tilanteeseen (Kosunen & Carrasco, 2016).

Yhteisötason osallisuus on Orellin (2020) mukaan Suomen kouluhistoriassa ollut perinteisesti hyvin vahvaa ja se on pohjautunut kyläkouluperinteeseen, mikä on kerännyt perinteisesti yhteisöt tiiviiksi ryhmäksi. Yhteiskunnan muutoksen myötä myös kyläkouluperinteet ovat kokeneet muutosta ja yhteistyöstä on tullut monitahoisempaa sekä valikoivampaa (Orell, 2020, s. 30). Edellä mainittu kouluvalintailmiö on myös yksi yhteisötason muutokseen vaikuttava tekijä ja kouluvalinnan myötä aluetasolla on huomattavissa yhä enemmän väestöryhmien välille muodostuvaa etäisyyttä (Orell, 2020, s.30). Myönteisenä asiana voidaan kuitenkin nähdä Vanhempainliiton barometrin (2019) tulos, minkä mukaan huoltajilla on kuitenkin kiinnostusta verkostoitumiseen sekä yhteistyöhön.

2.3 Kodin ja koulun välinen viestintä

Perusopetuslaki (1998) velvoittaa jokaisen huoltajan saamaan tietoa oman lapsensa poissaoloista ja kurinpitovirastoista. Tämän lisäksi huoltajien tulee olla tietoisia oman lapsen opintojen edistymisestä, käytöksestä, työskentelystä sekä olla tietoisia arviointiperusteista (Lämsä, 2013, s.86; Opetushallitus, 2014). Kuten yleisestikin opettajan ammatissa niin myös kodin ja koulun välisessä yhteistyössä opettajalla on oikeus ja mahdollisuus toteuttaa kodin ja koulun välistä yhteistyötä valitsemallaan tavallaan, mutta sen tulee tukea molemminpuolista vuorovaikutusta sekä täyttää perusopetuslaissa määrätyt asetukset (Lämsä, 2013,

s.86). Yleisen tasa-arvoisuuden näkökulmasta on kuitenkin hyvä sopia rehtorin, oppilaiden, huoltajien ja muiden opettajien kesken osallisuuden muodoista ja yhteistyön toteuttamisen perusteista kouluyhteisössä (Lämsä, 2013, s.86). Viestinnän lähtökohtia luodessa on tärkeää muodostaa yhteiset säännöt kodin ja koulun väliselle yhteistyön toteuttamiselle ja esimerkiksi selvittää, kuinka usein huoltajat haluavat saada tietoa luokan toiminnasta ja mitkä ovat viestinnän toteuttamisen muodot (Lämsä, 2013, s.19) Luokanopettajan on kuitenkin tärkeää tuoda esiin omat valmiudet sekä mahdollisuudet yhteistyön toteuttamiselle, ettei yhteistyön toteuttaminen muodostu opettajalle liian kuormittavaksi tekijäksi (Kauppi ym., 2022)

Järjestelmällinen ja riittävä viestintä kodin ja koulun välillä edesauttaa huoltajien mahdollisuuksia tukea oppilaan oppimista kotona sekä varautumaan koulun ajankohtaisiin tapahtumiin (Lämsä, 2013, s.90) Yleisen arkisen viestinnän lisäksi opettaja on velvoitettu viestimään huoltajille, jos oppilaan omassa luokassa ilmenee erilaisia ongelmia kuten kiusaamista tai muuta normaalista poikkeavaa toimintaa (Lämsä, 2013, s.90). Markkanen ja kollegat (2022) korostavaakin tutkimuksessaan, että huoltajien on tärkeää saada riittävästi tietoa koulussa tapahtuvista haasteista, koska tällöin on mahdollista saada oppilaiden huoltajat osaksi ongelman ratkaisua ja selvittämistä. Kodin ja koulun välisen luottamuksen vahvistamiseksi on huoltajien tärkeää kuulla koulussa tapahtuneista varsinkin negatiivisista tapahtumista suoraan opettajalta, eikä erilaisten välikäsien kautta (Markkanen ym., 2022).

Kodin ja koulun välisessä yhteistyössä yleisimmät viestinnän muodot tapahtuvat kasvokkain tai erilaisten digitaalisten viestintäsovellusten välityksellä. Kasvokkain tapahtuvassa viestinnässä korostuu keskustelun sisällön lisäksi erityisesti nonverbaalinen viestintä, puhujan eleet, ilmeet ja äänensävy, jotka ovat merkityksellisessä asemassa toimivan yhteistyön muodostumisessa (Lämsä, 2013, s.72). Myös kirjallisessa viestinnässä kirjoitetun tekstin tyyli nähdään vähintään yhtä tärkeänä kuin tekstin sisältämä sanoma (Lämsä, 2013, s.72). Viime vuosina kodin ja koulun välisessä viestintätapojen siirtyessä sähköisiin yhteydenpitovälineisiin korostuu kirjoitetun viestinnän tyylit, koska esimerkiksi

Wilma-sovellus mahdollistaa nopeat kommentit, jolloin tyyliä ei mahdollisesti mietitä tarpeeksi ja väärinkäsitysten mahdollisuus kasvaa (Kuusimäki ym., 2019). Kuusimäen ja kollegoiden mukaan digitaaliset viestintäsovellukset ovatkin tällä hetkellä eniten käytetty viestintäkanava kodin ja koulun välillä. Opettajat sekä huoltajat kokevat yleisesti digitaaliset viestintäkanavat toimivaksi keinoksi viestiä kodin ja koulun välillä, mutta se edellyttää selkeiden toimintatapojen muodostamista ja molemminpuolista viestintätapojen tunnistamista (Kuusimäki ym., 2019) Onnistunut yhteistyö tukee huoltajien osallisuuden tunteen lisäksi myös opettajan työhyvinvointia, mikä on erityisen tärkeää työssäjaksamisen kannalta (Kuusimäki ym., 2019).

2.4 Luokanopettajan ja huoltajien roolit yhteistyössä

Toimivan yhteistyön edellytykseksi on kuvattu opettajan merkityksellistä roolia yhteistyön toteuttajana ja kehittäjänä, opettajan asiantuntijuuden yksi keskeinen osa-alue onkin kyky yhteistyöhön ja vuorovaikutukseen niin oppilaiden kun myös huoltajien kanssa (Välijärvi, 2005; Alanko, 2019). Huoltajia kunnioittava ja yhteistyön toteuttamiseen sitoutunut opettaja lisää huoltajien kiinnittymistä yhteistyöhön ja antaa hyvät lähtökohdat yhteistyön toteuttamiselle (Ahmed ym., 2021). Tutkimusten mukaan sekä huoltajat että opettajat pitävät keskinäistä ja toimivaa yhteistyötä tärkeänä, joka on aikaisempien tutkimusten mukaan havaittu olevan merkityksellistä toimivan yhteistyön rakentumisessa (Orell & Pihlaja, 2018, s.54; Ahmed ym., 2021). Hirsto (2010) on havainnut yhteistyössä korostuvan opettajien näkökulmasta heidän henkilökohtaiset asenteensa ja sekä aikaisemmat elämäkokemukset. Opettajan muodostama käsitys huoltajista vaikuttaa opettajan tapaan toteuttaa yhteistyötä, ja opettajat kokevat oman vanhemmuuden vahvuutena kodin ja koulun välisessä yhteistyössä ja sen toteuttamisessa (Hirsto, 2010). Toisaalta Perälä-Littunen ja Böök, (2019) sekä Metso (2004) toteuttamissa tutkimuksissa painotetaan opettajan vastuuta kaikkien huoltajien tasa-arvoiseen kohtaamiseen riippumatta yhteistyön lähtökohdista.

Luokanopettajat ovat suurimmaksi osaksi motivoituneita laadukkaan yhteistyön toteuttamiseen, mutta yleisimmäksi haasteeksi opettajat näkevät tarvittavan ajan löytämisen yhteistyön toteuttamiselle sekä yhteistyössä ilmenevät haastavat tilanteet, jotka koetaan yleisesti todella kuormittavina (Baeck, 2015; Blomberg, 2008). Vastauksina näihin haasteisiin nähdään selkeiden vastuualueiden jakaminen yhteistyön toimijoiden kesken sekä yhteisten toimintatapojen muodostaminen, joiden avulla voidaan vähentää opettajien kokemaa kuormitusta (Sormunen, 2012). Opettajat näkevät yhteistyön toteutuvan parhaimmillaan, kun jokainen yhteistyön osapuolista hoitaa yhdessä sovitut tehtävät ja omaavat riittävän kiinnostuksen yhteistyön kehittämiseen (Baeck, 2015; Blomberg, 2008).

Yhteistyö kodin ja koulun välillä on kokenut viime vuosina merkittävän muutoksen niin Suomessa kuin kansainvälisesti (Baeck, 2015). Huoltajien muodollisia oikeuksia on laajennettu, mutta heidän oikeuksien tyylit ja valta-asema vaihtelevat kuitenkin eri maiden välillä (Baeck, 2015). Lähtökohtaisesti opettajalla on kuitenkin edelleen tietynlainen valta-asema huoltajiin nähden, koska heillä on mahdollisuus lisätä tai vähentää huoltajien osallisuutta yhteistyön toteuttamiseen oman toimintatapojensa myötä (Perälä-Littunen & Böök, 2019). Suomessa huoltajalla on oikeus päättää oppilaan oppivelvollisuuden suorittamisesta ja koulun velvollisuus on järjestää oppilaalle opetusta, joka vastaa lakien ja määräysten avulla annettuja reunaehtoja (OAJ, 2024). Näin ollen huoltajilla on oikeus yhteistyöhön koulun kanssa ja heidän tulee saada tietoa lapsen saamasta opetuksesta sekä heidän tulee olla osana opetuksen suunnittelua (OAJ, 2024). Huoltajalla tulee olla myös tarvittava tieto siitä mitkä ovat ne keinot, miten he voivat olla yhteydessä kouluun, näitä keinoja voi olla esimerkiksi Wilma-viestit tai opettajan työsähköposti (OAJ, 2023). Huoltajien saama riittävä tieto oppilaan opintoihin liittyen mahdollistaa huoltajan oikeuden varmistaa lapsen opetuksen toteutuminen (OAJ, 2024).

Koulun ja kodin välisen yhteistyön tärkeys on huomattu myös koulutuspoliittisesta näkökulmasta ja sen kehittämiseen on kiinnitetty yhä enemmän huomiota (Baeck, 2015). Huoltajien tietoisuus omista oikeuksista ja merkityksestään

osana koulutusjärjestelmää on muokannut heidän näkökulmaansa, ja he kokevat olevansa yhä enemmän palvelun kuluttajia, jossa he näkevät tilanteen niin, että heillä on oikeus vaatia opetusta sellaisena, kun se heille on luvattu (Baeck, 2015, s.38). Huoltajien oikeus ja mahdollisuus vaikuttaa koulujen toimintaan on lisännyt myös kielteisiä tapahtumia, missä huoltajat ovat haastaneet koulun opettajien sekä johtajien asiantuntijuutta (Baeck, 2015, s.38). Baeckin (2015, s.38) mukaan tästä on pahimmillaan seurannut koulun ja kodin välisen yhteistyönlaadun heikkeneminen. Huoltajien onnistunut osallisuus ja mahdollisuudet vaikuttaa koulun toimintaan on yhteydessä oppilaan parempaan koulumenestykseen, poissaolojen vähenemiseen sekä oppilaan parempaan kouluhyvinvointiin (Baeck, 2015, s.38). Myös Markkanen ja kollegat (2022) toteavat tutkimuksessaan onnistuneen yhteistyön vähentävän oppilaan poissaoloja sekä lisäävän kiinnittymistä kouluun.

Huoltajien välillä ilmenee kuitenkin paljon eroja siinä, kuinka he suhtautuvat yhteistyöhön kodin ja koulun välillä. (Metso, 2004; Alanko, 2019) Osa huoltajista näkee yhteistyön toteuttamisen luonnollisena ja tärkeänä osana lapsen koulunkäyntiä, kun osa huoltajista kokee yhteistyön näyttäytyvän pelkästään silloin, kun opettajalla tai oppilaalla ilmenee ongelmia (Metso, 2004). Huoltajat toivovatkin opettajalta enemmän myönteistä palautetta lapsensa koulunkäynnistä (Kuusimäki ym., 2019). Huoltajat ovat yhä enenevässä määrässä jakautuneet kahteen eri ryhmään, joita ovat huoltajat, jotka osallistuvat lastensa koulunkäyntiin häiritsevällä tasolla ja niihin, joita oman lapsen koulunkäynti ei kiinnosta laisinkaan tai heillä ei ole riittäviä voimavaroja osallistua lapsen koulunkäynnin tukemiseen (Cantell, 2011, s.176–178). Yhteistyön välttämiseksi perheiden näkökulmasta voi olla monia eri syitä, kuten puutteellinen kielitaito tai vähäinen tietämys paikallisesta kulttuurista tai riittämätön tieto omista osallistumismahdollisuuksista (Ijäs, 2013, s.184, OAJ, 2024). Syynä yhteistyön vähäisyydelle voi olla myös vanhempien tunne siitä, että koulussa on kaikki hyvin, eikä heillä ole tarvetta osallistua toimintaan, mutta opettajan voi olla kuitenkin haastavaa havaita, mikä on huoltajien vähäisen osallistumisen perimmäinen syy (Ijäs, 2013 s.184). Kuusimäki ja

kollegat (2019) toteavatkin, että digitaalisesti tehtävän yhteistyön lisäksi on tärkeää huolehtia kasvokkain tapahtuvista kohtaamisista, koska sen avulla voi muodostua uusia ja yhteistyön kannalta merkityksellisiä näkökulmia. Opettajalla on kuitenkin velvollisuus huolehtia siitä, että oppilaan ja opettajan vuorovaikutussuhteessa ei ilmene muutoksia riippumatta siitä, kuinka opettajan ja huoltajien välinen yhteistyö ilmenee (Ijäs, 2013, s.184).

3 YHTEISTYÖN HAASTEET JA MAHDOLLISUUDET

Kuten tutkimuksissa on aikaisemmin todettu, on kodin ja koulun välisellä onnistuneella yhteistyöllä myönteisiä vaikutuksia sekä oppilaan että opettajan hyvinvointiin (Kuusimäki ym., 2019; Opetushallitus, 2014). Oppilaan myönteinen suhtautuminen kouluun voi vahvistua toimivan yhteistyön myötä, kun huoltajat muodostavat oppilaalle myönteisen kuvan koulusta sekä opettajista (Kuusimäki ym., 2019). Oppilaan tukemisen näkökulmasta kodin ja koulun välisen yhteistyön kulmakivenä voidaan pitää tiedon sujuvaa siirtymistä huoltajien ja koulun välillä, koska silloin on mahdollista muodostaa oppilaasta selkeä kokonaisuus, jonka avulla yhteistyön osapuolet ovat tietoisia hänen tarpeistaan, vahvuuksistaan sekä kehityksen kohteista (Baeck, 2015, s.40). Aikaisemmissa tutkimuksissa on havaittu, että opettajien käsitykset oppilaista rakentuvat vahvasti opettajan ja huoltajien välisen suhteen pohjalta, mutta käytännön työssä sillä ei saa olla vaikutusta opettajan tapaan kohdata eri perheistä tulevia oppilaita (Baeck, 2015, s.40).

3.1 Toimiva yhteistyö ja sen mahdollisuudet

Toimiva kodin ja koulun välinen yhteistyö on keskeinen tekijä oppilaiden kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ja oppimisen tukemisessa. Kodin ja koulun yhteistyön tavoitteena on edistää oppilaiden kasvua, kehitystä ja oppimista niin kotona kuin koulussakin (Opetushallitus, 2014). Toimiakseen se vaatii kuitenkin molempien osapuolten aktiivista osallistumista yhteistyöhön. Yhteistyö perustuu avoimeen ja aktiiviseen kommunikaatioon, luottamukseen sekä kunnioitukseen kodin ja koulun välillä. Avointa ja luottamukseen perustuvaa yhteistyötä edesauttaa saman opettajan pysyminen pidempään yhden ikäryhmän kanssa (Vuorinen, 2018).

Yhteistyön mahdollisuudet ovat moninaiset ja ne voivat ilmetä erilaisina käytänteinä ja toimintamuotoina. Edellä tarkastellun kirjallisuuden pohjalta voidaan toimivan yhteistyön ydinasioiksi nostaa kouluyhteisön vastuun yhteistyön toteuttamisesta ja kehittämisestä, huoltajien riittävän tiedonsaannit oppilaan arjesta sekä tasa-arvoisen molempia osapuolia kunnioittavan lähestymisen (Cantell, 2011; Orell, 2020; Opetushallitus 2014). Kuten aikaisemmin olen todennut, jokaisella opettajalla on mahdollisuus suorittaa yhteistyötä omalla tavallaan (Orell, 2020; Metso, 2004). Esimerkkejä yhteistyön käytännöistä ovat vanhempainillat, vanhempainvartit, sähköiset tiedotuskanavat, yhteiset tapahtumat ja projektit sekä säännöllinen yhteydenpito opettajien ja vanhempien välillä. Tärkeintä on kuitenkin huolehtia riittävästä informaation siirtymisestä osapuolelta toiselle (Metso, 2004).

Vanhempainillat ja vanhempainvartit tarjoavat vanhemmille mahdollisuuden tutustua koulun toimintaan ja opetussuunnitelmaan, sekä keskustella opettajien kanssa lapsensa oppimisesta ja hyvinvoinnista. Kasvokkain tapahtuvat kohtaamiset koetaankin edelleen tärkeiksi, vaikka korona-aikaan etäyhteydellä toteutetuissa vanhempainilloissa osallistuminen saattoi olla korkeampaa. Etäyhteydellä toteutetuissa tapahtumissa vuorovaikutteisuus ei kuitenkaan ole samalla tasolla läsnä olevien tapahtumien kanssa (Kuusisaari, 2019). Sähköiset tiedotuskanavat, kuten Wilma tai sähköposti, mahdollistavat nopean ja tehokkaan tiedonkulun kodin ja koulun välillä. Yhteiset tapahtumat ja projektit puolestaan edistävät yhteisöllisyyttä ja yhteistä tekemistä kodin ja koulun välillä sekä lisäävät huoltajien osallisuuden tunnetta (Yeong, 2019).

Yhteistyö yhtenä tavoitteena voidaankin pitää mahdollisuutta luoda yhteisöllinen ryhmä, jossa osallisina ovat oppilaiden kodit ja (Orell, 2020). Yhteisöllisyys ja huoltajien luottamuksen muodostuminen asuinalueen lähellä sijaitseviin kouluihin voidaan nähdä yhtenä mahdollisuutena koulushoppailun estämiseksi (Huttunen, 2023) Koulushoppailulla tarkoitetaan huoltajien mahdollisuutta pyrkiä vaikuttamaan siihen, mihin kouluun heidän lapsensa sijoitetaan (Huttunen, 2023).

3.2 Haastavat tilanteet yhteistyössä

Yleisellä tasolla yhteistyö kodin ja koulun välillä toimii todella hyvin ja huoltajat sekä opettajat ovat siihen tyytyväisiä (Markkanen ym., 2022). Kuten monissa muissakin vuorovaikutustilanteissa saattaa ilmetä haasteita, niin myös kodin ja koulun välisessä yhteistyössä saatetaan, törmätään toisinaan erilaisiin haasteisiin. Esimerkiksi digitalisaatio mahdollistaa viestinnän tapahtumisen kodin ja koulun välillä yhä matalammalla kynnyksellä ja siihen on helpompaa liittää osalliseksi yhä enemmän osanottajia (Ijäs, 2013, s.184). Ijäs (2013) kertookin kovissa tunnemyrskyissä käytyjen keskusteluiden kodin ja koulun välillä mahdollistavan väärinymmärryksien muodostumista niin opettajalla kuin huoltajilla. Pahimmillaan vuorovaikutus kodin ja koulun välillä voi muodostua opettajan näkökulmasta uhkaavaksi ja se voi täyttää kiusaamisen tai häirinnän piirteet (Ijäs, 2013 s.185). Äärimmäisyyksiin menneissä tilanteissa opettajalla on mahdollisuus tehdä tilanteesta rikosilmoitus ja näin pyrkiä ratkaisemaan haasteellista tilannetta (Ijäs, 2013). OAJ:n (2019, s.12) työssäolobarometrin mukaan 25 prosenttia vastanneista opettajista oli kokenut huoltajien suunnalta vakavaa tai jatkuvaa kiusaamista työssään. Muutosta edelliseen vuonna 2017 toteutettuun tutkimukseen samasta aiheesta oli 3 prosenttia, jolloin häirintää oli kokenut 22 prosenttia vastaajista (OAJ, 2019). Joka viides tutkimuksen vastaajista oli joutunut kiusaamisen tai häirinnän vuoksi sairauslomalle ja puolilla vastaajista sairausloman kesto oli yli kymmenen päivää (OAJ, 2019 s.13). Eniten epäasiallista kohtelua opettajiin kohdistuu tutkimuksen mukaan peruskoulussa sekä varhaiskasvatuksessa (OAJ, 2019, s.12)

Opettaja toimii työssään julkisena viranhaltijana ja näin ollen hänen tulee sietää työssään osittain todella ankaraa työhön suuntautuvaa palautetta (OAJ, 2023, s.4). Työhön kohdistuva hyväksyttävä arvostelu voi kohdistua esimerkiksi opettajan opetusmenetelmiin, arviointimenetelmiin tai kurinpidollisiin toimiin, mutta ei kuitenkaan koskaan viitata opettajan henkilökohtaisiin ominaisuuksiin (OAJ, 2023, s.4). Äärimmäisissä yhteistyössä ilmenevissä tilanteissa opettajalla on mahdollista haastaa yhteistyön toinen osapuoli syytteeseen kunnianloukkauksesta, mutta syytettä nostaessa opettajan tulee olla varma, että opettajan saama

palaute täyttää selkeästi kunnianloukkauksen piirteet (OAJ, 2023, s.4). OAJ:n mukaan selkeät kunnianloukkauksen piirteet täyttyvät silloin, kun opettajan saama arvostelu kohdistuu opettajan henkilökohtaisiin ominaisuuksiin tai yksityiselämään, kuten terveydentilaan, etniseen taustaan tai ulkonäköön. Valheellisen tiedon levittäminen tai vahingon tuottaminen asianomaista kohtaan, jonka takia asianomainen joutuu esimerkiksi halveksunnan kohteeksi, voi myös johtaa kunnianloukkaukseen (OAJ, 2023, s.4). Rikosilmoituksen tekemiseen kannattaa kuitenkin käyttää huolellista harkintaa, koska kynnyks kunnianloukkauksen toteuttamiseen on korkea (OAJ, 2023, s.4). Hyvän ja kehittyvän yhteistyön kannalta oikeanlainen rakentava kritiikki on kuitenkin suotavaa ja sille on annettava mahdollisuus (Ijäs, 2013, s.189). Sen avulla mahdollistuu osallisten aito kohtaaminen ja se edesauttaa myös luottamuksen rakentumista (Ijäs, 2013). Ijäs korostaa toimivan yhteistyön kulmakivenä olevan osapuolten molemminpuolista aktiivista kuuntelua ja kuulluksi tulemisen mahdollisuutta.

3.3 Luokanopettajan valmiudet yhteistyön toteuttamiseen

Latvalan (2012) mukaan aloittelevat ja nuoret opettajat kokevat yhteistyön toteuttamisen kodin ja koulun välillä haastavaksi varsinkin ensimmäisinä työvuosina. Blomberg (2008) kertoo opettajaopiskelijoiden kokevan vielä opiskeluaikana taitonsa riittäväksi yhteistyön toteuttamiseen, vaikka käytännön kokemukset yhteistyön toteuttamisesta ovat vielä vähäisiä. Kokemus omista valmiuksista yhteistyön toteuttamiseen vähenee työelämään siirryttäessä ja nuoret opettajat usein muodostavat omia käyttöjään koulussa vallitsevasta kulttuurista (Blomberg, 2008, s.151; Alanko, 2018). Tutkimusten mukaan kuitenkin on tiedossa, että myös kokeneet opettajat haluavat lisää koulutusta vuorovaikutustaitoihin sekä konfliktien ratkaisuun, koska haastavia tilanteita yhteistyön toteuttamisessa kuvataan yhdeksi suurimmaksi kuormitustekijäksi opettajan työssä (Sormunen ym., 2011; Spoof, 2007)

Yhteiskunnan näkökulmasta kodin ja koulun yhteistyön haasteet voidaan nähdä tulevaisuuden kannalta suurena haasteena, koska yhteistyössä esiintyvien haasteiden on kerrottu olevan yksi syistä opettajan ammatista luopumiseen (OAJ, 2019). Baeckin (2015) mukaan tästä huolimatta opettajankoulutuksessa niin Suomessa kuin maailmallaakin yhteistyöhön liittyvä konkreettinen opetus on ollut vähäistä, mutta erityisesti vuorovaikutustaitojen osuus opetuksessa on kuitenkin lisääntynyt viime vuosina (Baeck, 2015; Lämsä, 2013). Koulutuksessa yhteistyön toteuttaminen nähdään koko opintokokonaisuutta läpileikkaavana teemana, mutta opiskelijat ovat toivoneet enemmän käytännön kokemuksia ennen työelämään siirtymistä (Alanko, 2018).

Kostiainen ja Gerlander (2009) kertovat opettajan asiantuntijuuden muodostuvan monista eri kokonaisuuksista, mutta vuorovaikutus voidaan nähdä yhdistyvän kokonaisuuksiin monella eri tasolla. Vuorovaikutustaidot ovat osana opettajan asiantuntijuuden muodostamista opinnoissa sekä samanaikaisesti yksi asiantuntijuuden kokonaisuuksista (Kostiainen & Gerlander, 2009). Vuorovaikutusosaamisella tarkoitetaan riittävää tiedollista- ja taidollista osaamista sekä oikeanlaista asennetta, joilla mahdollistetaan riittävän tehokas ja tarkoituksenmukainen viestintä osapuolten välillä (Horila, 2018). Opettajan laadukkaalla opetusvuorovaikutuksella on tutkimusten mukaan yhteys oppilaiden parempiin oppimistuloksiin sekä oppilaiden myönteiseen suhtautumiseen kouluun sekä opiskelamiseen (Pöysä ym., 2021).

Luokanopettajan työ on luonnostaan vuorovaikutuksellista työtä, johon sisältyy esimerkiksi vuorovaikutus oppilaiden, kollegoiden ja huoltajien välillä (Young ym., 2019) Opettajalla tulee olla valmiudet tunnistaa toisen osapuolen sosiaalisia vihjeitä sekä kommunikoida eri osapuolten kanssa luodakseen myönteisiä suhteita (Young ym., 2019). Huoltajien ja opettajien vuorovaikutuksessa muodostetaankin eräänlainen rajapinta, jossa kohtaavat opettaja, joka on oppilaan oppimisen asiantuntija sekä huoltaja, jolla on paras mahdollinen asiantuntijuus oppilaasta (Karila, 2006). Lähtökohtaisesti kodin ja koulun välisessä yhteistyössä opettajalle asetetaan korkeammat odotukset, vaikka yhteistyön toteuttamisessa korostetaan vastavuoroisuutta (Karila, 2006).

4 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tämän tutkimuksen tavoitteena on tarkastella opettajien kokemuksia huoltajien kanssa tehdystä yhteistyöstä. Tarkoituksena on selvittää, mitkä tekijät edesauttavat yhteistyötä sekä mitkä tekijät haastavat yhteistyön toteuttamista. Lisäksi tutkimuksessa pyritään selvittämään, miten yhteistyön toteuttaminen on vaikuttanut kokemukseen omasta opettajuudesta. Aikaisempaa tutkimustietoa yhteistyön toteuttamisesta on paljon vanhempien näkökulmasta, mutta opettajien kokemuksia on tutkittu vähemmän. Tavoitteena on lisätä tietoisuutta opettajien kokemuksista toimivista yhteistyön käytänteistä sekä tuoda tietoisuuteen kodin ja koulun välisen arkipäiväisen viestinnän kokemuksia opettajan näkökulmasta. Tämän tutkimuksen tutkimuskysymykset ovat:

1. Millaiseksi opettajat kokevat yhteistyön huoltajien kanssa ja mitkä tekijät opettajat kokevat onnistuneen yhteistyön kannalta merkityksellisiksi?
2. Miten luokanopettajat kokevat yhteistyössä ilmenneet kokemukset osana omaa opettajuutta?

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tässä luvussa pyrin kuvaamaan lukijalle mahdollisimman selkeästi tutkimukseni kulkua ja näin luoda kokonaiskuvan tutkimuksen toteuttamisesta sekä siitä, kuinka tutkimuksen tulokset on saavutettu. Seuraavaksi kerron tutkimuksen tutkimuskontekstista ja osallistujista. Sen jälkeen esittelen tutkimusaineiston keruun, aineiston analyysin sekä eettiset ratkaisut.

5.1 Tutkimuskonteksti

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää luokanopettajien kokemuksia huoltajien kanssa tehdystä yhteistyöstä. Tämän myötä olen valinnut tutkimuksen menetelmäksi laadullisen tutkimusotteen. Laadullisen tutkimuksen avulla pyritään ymmärtämään tutkittavaa aihetta kokonaisvaltaisesti tutkittavien henkilökohtaisten kokemusten perusteella (Hirsjärvi ym., 2009). Myös Pattonin (2015) mukaan laadullisessa tutkimuksessa on tärkeää selvittää haastateltavien oman kokemusmaailman myötä muodostuneita kokemuksia sekä näkökulmia ja pyrkiä ymmärtämään niitä. Tässä tutkimuksessa onkin tarkoituksena päästä käsiksi opettajien henkilökohtaisiin kokemuksiin yhteistyön toteuttamisesta, joten laadullisen tutkimusmenetelmän käyttäminen on perusteltua.

Tutkimuksen avulla pyritään selvittämään opettajien henkilökohtaisia kokemuksia ja merkityksiä tutkittavasta aiheesta, joten tutkimuksessa on piirteitä fenomenologis-hermeneuttisesta tutkimussuuntauksesta. Fenomenologis-hermeneuttisessa tutkimussuuntauksessa ihminen toimii tutkijana sekä tutkimuksen kohteena (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Tässä tutkimussuuntauksessa tutkimisen kohteena on ihmisen oma elämysmaailma, joka muodostuu aina ihmisen henkilökohtaisten merkitysten ja kokemusten myötä (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Fenomenologialla pyritään siis tutkimaan henkilön inhimillisten kokemusten merkityksiä (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Hermeneuttinen ulottuvuus taas tulee

ilmi tulkinnallisuuden myötä (Tuomi & Sarajärvi, 2018; Laine, 2018). Tällä tarkoitetaan sitä, että pyritään ymmärtämään tutkittavan ilmiön merkityksiä (Tuomi & Sarajärvi, 2019; Laine, 2018). Ilmiöiden ymmärtäminen ei kuitenkaan ole mahdollista ilman aikaisempaa ymmärrystä, eli esiyymmärrystä (Sarajärvi & Tuomi, 2018). Tutkimuksessa tavoitteena onkin siis tuoda ennestään tunnettu tiedetyksi (Tuomi & Sarajärvi, 2018).

5.2 Tutkimukseen osallistujat

Tutkimuksen aineisto koostuu kahdeksasta luokanopettajan haastattelusta. Laadullisen tutkimuksen lähtökohtana ei ole rakentaa tutkittavasta aiheesta tilastollisia yleistyksiä vaan pyrkiä luomaan mahdollisimman selkeä kuva tutkittavasta aiheesta tai ilmiötä (Tuomi & Sarajärvi 2018, s.73). Näin ollen onkin perusteltua, että tutkittavilla tulee olla laaja ymmärrys tutkittavasta aiheesta (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 73; Eskola & Suoranta, 1998). Tutkijan tehtävänä on muodostaa tutkimukselle laadukas teoreettinen perusta, minkä pohjalta on mahdollista suunnitella tutkittavien hankinta (Eskola & Suoranta, 1998; Tuomi & Sarajärvi, 2018, s.74). Tässä tutkimuksessa tavoitteena oli muodostaa aineisto, missä tutkittavilla on henkilökohtaista kokemusta oman luokan oppilaiden huoltajien kanssa tehdystä yhteistyöstä alakoulussa. Aineisto tutkimukseen muodostui lumipallo-otannalla. Lumipallo-otannassa on tilanteen mukaan yksi tai useampi avainhenkilö, joka johdattaa seuraavien tutkittavien luokse (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s.74). Ensimmäisen avainhenkilön tavoitin aikaisemman työpaikkani kautta.

Tutkittavien koulutustausta on rajattu luokanopettajan pätevyyden omaaviin, luokanopettajiin kenellä on tutkimuksen toteuttamisen aikana oma luokka sekä vähintään yhden lukuvuoden työelämässä olleisiin. Alueellista rajausta ei tutkimuksessa ole huomioitu, mutta jokainen haastateltava on tähän asti suorittanut omaa työuraansa Suomessa. Kaikilla kahdeksalla haastateltavalla opettajalla on luokanopettajan koulutus sekä yhdellä haastateltavalla on tämän lisäksi

myös erityisopettajan pätevyys. Haastattelut aloitettiin helmikuun alussa 2024 ja viimeinen haastattelu valmistui maaliskuussa 2024.

5.3 Tutkimusaineiston keruu

Tutkimuksessa suoritettavat haastattelut toteutettiin puolistrukturoidun teema-haastattelun avulla. Teemahaastattelun vahvuutena kirjallisuudessa nähdään se, että haastattelun aikana haastattelijalla on mahdollisuus esittää tarkentavia kysymyksiä haastateltavilta saatuihin vastauksiin ja näin rikastaa aineiston laajuutta (Tuomi ja Sarajärvi, 2018, s. 87–88; Eskola & Suoranta, 1998). Merkittävimpänä erona strukturoituun haastatteluun on se, että puolistrukturoidussa haastattelussa kysymysten läpikäymisessä järjestyksellä ei ole merkitystä ja eri haastatteluiden välillä painotus saattaa kohdistua eri kysymyksiin (Eskola & Suoranta, 1998; Tuomi & Sarajärvi, 2018). Tästä huolimatta haastattelijan vastuulla on käydä puolistrukturoidussa haastattelussa läpi ennalta määritellyt teemat, mutta painotukset saattavat vaihdella eri aihealueiden välillä (Eskola & Suoranta, 1998). Tämän tutkimuksen haastatteluihin valitut teemat ovat muodostettu tutkimustehtävän ja tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen pohjalta (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Haastateltavalle ei ole muodostettu valmiita vastausvaihtoehtoja vaan hän muodostaa vastaukset omien tulkintojen sekä kokemusmaailman myötä. Hirsjärvi ja Hurme (2000, s. 35) toteavatkin, että vapaamuotoiset vastaukset haastatteluissa voivat olla metodologinen vahvuus. Teemahaastattelun metodologiassa painotetaan yksilöiden tulkintoja asioista ja teemoista, heidän henkilökohtaisesti muodostamia merkityksiä tapahtumille sekä sitä, miten merkitykset muotoutuvat vuorovaikutuksessa (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 87–88). Ennen haastatteluiden aloittamista suoritettiin kaksi harjoitushaastattelua, joidenka tavoitteena oli selvittää haastattelukäytänteiden sekä teknologian toimivuus. Eskola & Suoranta (1998) mukaan on tärkeää suorittaa esihaastattelut, missä tutkija pääsee havainnoimaan haastattelukäytänteiden toimivuutta sekä pohtimaan haastattelutilanteen käytännön asioita.

Ennen tutkimukseen osallistumista tutkittaville lähetettiin sähköpostitse tietosuojailmoitus (LIITE 1), suostumuslomake (LIITE 2) ja tiedot tutkimuksesta (LIITE 3). Suostumuslomaketta ei kerätty haastateltavilta allekirjoitetussa muodossa vaan jokaisen haastattelun alussa haastateltavalta varmistettiin suullinen hyväksyntä tutkimukseen osallistumisesta. Tiedotteessa kerrottiin tutkimuksen tarkoitus ja ne teemat, jotka muodostivat haastattelurungon perustan. Tarkkoja haastattelukysymyksiä ei kuitenkaan haastateltaville kerrottu ennen haastattelua. Tuomi & Sarajärvi (2018, s. 63) toteavat, että haastattelun aiheen sekä haastattelussa käsiteltävien teemojen esittäminen haastateltavalle ennen virallisen haastattelun toteuttamista on eettisestä näkökulmasta oikeutettua. Haastattelut toteutettiin videoyhteyden avulla käyttäen Jyväskylän yliopiston Zoom-palvelua. Tutkimuksessa haastateltavat nimettiin lyhenteillä H1, H2, H3, H4, H5, H6, H7 ja H8. Haastatteluaineisto tallennettiin Jyväskylän yliopiston käyttäjätunnuksella ja salasanalla suojattuun u-asemaan, mistä tiedot hävitettiin tutkimuksen valmistuttua. Kerättyä aineistoa ei käytetä tutkimuksen ulkopuolisiin tarkoituksiin.

5.4 Aineiston analyysi

Laadullisessa tutkimuksessa aineiston analyysin tavoitteena on muodostaa kerättyyn aineistoon selkeyttä ja pyrkiä luomaan uutta tietoa tutkittavasta aihealueesta (Eskola & Suoranta, 1998). Tässä tutkimuksessa aineiston analyysi toteutettiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. Aineistolähtöisessä analyysissä tutkijan tavoitteena on rakentaa kerätystä aineistosta teoreettinen kokonaisuus (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Lähtökohtana toimii ajatus siitä, että analyysiyksiköt eivät ole ennakolta muodostettuja vaan ne muodostuvat aineistolähtöisesti (Tuomi & Sarajärvi 2018). Laadullisessa sisällönanalyysissä tavoitteena on pureutua siihen, mitä aineiston asioista, aiheista ja teemoista kerrotaan, eikä analyysin tavoitteena ole syventyä aineiston kielellisiin muotoihin (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Aineistolähtöisen sisällönanalyysin hyödyntäminen on perusteltua

aineistossa, mikä on muodostettu haastatteluiden avulla ja halutaan muodostaa uutta tietoa tutkittavasta aineistosta (Tuomi & Sarajärvi, 2018).

Ensimmäisessä vaiheessa litteroin haastattelut tekstimuotoon Word-sovellukseen. Aloitin litteroinnin kuuntelemalla haastattelut kokonaisuudessaan, jonka jälkeen litteroin haastattelut puheenvuoro kerrallaan kirjoitettuun muotoon. Litteroinnin valmistuttua kuuntelin vielä haastattelun uudelleen sekä varmistin samalla haastatteluiden vastaavuuden litteroituun tekstiin kanssa. Haastattelun litteroinnin tarkkuus muodostuu aina tutkimuskohtaisesti tutkimusongelman sekä metodisen lähestymistavan myötä (Nikander, 2010). Tämän tutkimuksen tavoitteena ei ole tutkia haastatteluvuorovaikutusta tai haastatteluun osallistuvien välisiä suhteita, joten ei ole merkityksellistä toteuttaa täysin yksityiskohtaista litterointia (Nikander, 2010). Tutkimuksen tavoitteena on syventyä haastatteluissa ilmeneviin asiasisältöihin ja näin ollen litteroidessa on jätetty huomioimatta puheenvuoroissa ilmenevät tauot, puhetapa sekä puheen sävyt (Nikander, 2010). Aineistolainauksissa on jätetty pois kokonaisuuden kannalta merkityksettä täytesanoja sekä vastauksista on poistettu mahdollisia epäsuoran tunnistettavuuden kannalta merkityksellisiä sanoja. Äänitettyä haastatteluaineistoa oli 308 minuuttia ja valmista litteroitua tekstiä syntyi lopulta 80 sivua. Litteroinnissa käytin Book Antiqua -fonttia, kirjaisinkokoa 12 sekä riviväliä 1,5.

Aineistolähtöisessä analyysissä ennen analyysin aloittamista tulee määrittää analyysiyksikkö, joka voi olla aineistosta tai tutkimustehtävästä riippuen olla sana, lause, lausuma tai ajatusyksikkö (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Tässä tutkimuksessa analyysiyksikkönä toimii ajatuskokonaisuus, koska kerätty aineisto on laaja ja tutkimuksen kannalta on tärkeää ymmärtää laajoja kokonaisuuksia. Tämän jälkeen seuraavana vaiheena oli aineiston redusointi eli pelkistäminen. Redusoinnissa pyrkimyksenä on karsia kaikki tutkimuksen kannalta ylimääräinen tieto pois (Krippendorff, 2013; Tuomi & Sarajärvi, 2018). Etsin aineistosta tutkimuksen kannalta merkityksellisiä ajatuskokonaisuuksia ja korostin ne erivärisillä väreillä aihealueittain. Tämän jälkeen järjestin tekstit taulukkomuotoon aihealueiden mukaan ja muodostin niistä pelkistetyt ilmaukset (kts. taulukko 1).

Taulukko 1.

Esimerkki aineiston redusoinnista

Alkuperäinen ilmaus	Pelkistetty ilmaus
Toimivuuden kannalta tärkeätä on selkeiden sääntöjen luominen...pidettiin vanhempainilta heti alkuun ja kerrottiin, että kuinka se viestintä niinku meidän mielestämme pitäisi tapahtua ja luotiin selkeät yhteiset säännöt. (H1)	Selkeiden sääntöjen luominen yhteistyön toteuttamiseen. Erialaisten näkemysten esiin tuominen.
Mutta siis just semmoinen mikä edesauttaa niin, no ainakin sen siis semmoinen, että kun oppii, tiedätkö vähän tuntemaan vanhempia niin siten myös tietää, että millaisista asioista tietyt vanhemmat haluavat, että niitä info. (H2)	Ihmistuntemuksen merkitys yhteistyössä. Huoltajien väliset erot siinä, kuinka paljon viestintää kodin ja koulun välillä tulisi toteuttaa.
Mutta kyllä se oli vähän semmoinen kriisi silloin ekana vuonna itselleen, että oonko mä oikeasti näin niinku huono? Mä en ole oppinut mitään yliopistoaikana.	Kokemus omasta osaamisesta uran alussa. Opintojen antama valmius yhteistyön toteuttamiseen

Seuraavaksi siirryin aineiston klusterointiin eli ryhmittelyyn. Klusteroinnissa kävin huolellisesti läpi aineistosta muodostamani pelkistetyt ilmaukset ja järjestin ne niin, että samaan aihealueeseen liittyvät ilmaukset muodostavat oman luokan. (ks. taulukko 2) Näistä luokista muodostuu lopulta analyysin alaluokat (Tuomi & Sarajärvi 2018). Klusteroinnin myötä aineisto tiivistyy, koska pelkistetyistä ilmauksista muodostetaan yleisempiä luokkia (Tuomi & Sarajärvi 2018).

Taulukko 2.

Esimerkki klusteroinnista

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka
Rehellinen ja avoin vuorovaikutus osana yhteistyötä. (H1)	Vuorovaikutustaidot

Taito kohdata erilaisia huoltajia (H1)

Huoltajien haasteet ottaa rakentavaa palautetta vastaan. (H5)

Avoimuuden merkitys onnistuneen yhteistyön rakentamisessa. (H6)

Vastavuoroinen viestintä. (H6)

Tämän jälkeen viimeisenä vaiheena oli abstrahointi eli käsitteellistäminen (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Siinä tarkoituksena on erottaa kerätystä aineistosta tutkimuksen kannalta olennainen tieto ja muodostaa niistä teoreettiset käsitteet (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Muodostettuja luokkia yhdistellään niin pitkään, kun kerätyn aineiston pohjalta on mahdollista (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Analyysin aikana on tärkeää huomioida koko ajan se, että aineistossa säilyy polku alkuperäiseen dataan, eikä kerätyn aineiston näkökulmat muutu luokittelun aikana (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Lopulta analyysin pääluokiksi muodostuivat yhteistyötä edistävät tai haastavat tekijät, yhteistyön vaikutukset opettajan omaan opettajuuteen, opettajan saama tuki yhteistyö toteuttamisessa ja koulutuksesta saadut valmiudet yhteistyön toteuttamiseen.

Taulukko 3.

Esimerkki aineiston abstrahoinnista

Alaluokka

Pääluokka

Vuorovaikutustaidot	Opettajan toiminta onnistuneen yhteistyön edesauttamiseksi
Koulutuksesta saadut valmiudet	
Huoltajien arvostava kohtaaminen	
Voimavarojen huomiointi	
Omasta hyvinvoinnista huolehtiminen	

5.5 Eettiset ratkaisut

Laadullisessa tutkimuksessa eettisyys on keskeisessä asemassa koko tutkimusprosessin ajan ja tutkijan on tärkeää olla tietoinen tekemistään valinnoista läpi tutkimuksen toteuttamisen (Kuula, 2015). Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeiden (2019) mukaan tieteellinen tutkimus on aina toteutettava hyvän tieteellisen käytännön periaatteiden mukaisesti. Suomessa toteutettavissa tutkimuksissa jokainen tutkija on tieteenalasta riippumatta sitoutunut noudattamaan yleisiä eettisiä periaatteita, mitkä sisältävät tutkittavien ihmisarvon ja itsemääräämisoikeuden kunnioittamisen, aineellisen sekä aineettoman kulttuuriperinnön arvostamisen ja sitoutumisen siihen, että tutkimus ei aiheuta osallisille haittaa (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2019 s.7) Kuulan (2015) ja Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2019, s.6) mukaan tieteellisten käytäntöjen noudattaminen tukee tutkimuksesta saatavia tuloksia, luotettavuutta ja mahdollistaa eettisesti hyväksyttävän tutkimuksen. Ihmisiin keskittyvässä tutkimuksessa avainasemassa on tutkittavien luottamuksen ansaitseminen ja sitä tulee tutkittavien oikeuksien noudattaminen (TENK, 2019 s.8) Erityisesti tutkimuksissa missä tutkittava on vuorovaikutuksessa tutkijan kanssa esimerkiksi haastattelun myötä on

tärkeää, että tutkittava on vapaaehtoisesti osallistunut tutkimukseen, hänellä on mahdollisuus keskeyttää tai peruuttaa osallistuminen halutessaan sekä saada tietoa aineiston ja henkilötietojen käsittelystä (TENK, 2019 s.8) Tieteellisen käytännön säännösten mukaan oleellisia hyvän tieteellisen käytännön periaatteita ovat normien noudattaminen, tieteelliset kriteerit täyttävät tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmät, asianmukainen viittaaminen, tutkimustietojen tarkoituksenmukainen säilyttäminen, tarvittavien tutkimuslupien hankkiminen, tutkimusryhmän oikeuksien selvittäminen sekä merkittävien rahoituslähteiden ja sidonnaisuuksien raportointi (Kuula, 2015; TENK, 2019).

Tässä tutkimuksessa olen pyrkinyt noudattamaan totuuden etsimisen ja tiedon luotettavuuden periaatteita monin eri tavoin. Olen pyrkinyt esittämään tutkimuksessa käytetyt menetelmät sekä tutkimuksen tarkoituksen mahdollisimman yksityiskohtaisesti ja selkeässä muodossa. Tutkittavien ihmisarvon normeja olen kunnioittanut koko tutkimuksen suorittamisen ajan, ja jokainen tutkimukseen osallistunut henkilö on ollut vapaaehtoisesti mukana tutkimuksessa sekä heillä on ollut mahdollisuus keskeyttää osallistumisensa tutkimukseen halutessaan koko tutkimuksen ajan. Ennen haastatteluiden toteuttamista lähetin haastateltaville sähköpostin välityksellä tutkimuslomakkeet (tietosuojalomake, suostumuslomake ja tiedote tutkimuksesta), joissa kerroin tutkimuksen perustiedot, tarkoituksen sekä tutkittavilta kerättävien tietojen käyttötarkoituksen. Haastatteluissa käytetyt suorat tunnistetiedot poistettiin, jokaiselle haastateltavalle annettiin vastaajakoodi H1, H2 jne. ja haastatteluista saadut aineistot tallensin Jyväskylän yliopiston suojatulle verkkoasemalle, josta ne välittömästi tutkimuksen valmistuttua. Tulososiossa poistin aineistolainauksista selkeät tunnistetiedot sekä mahdolliset epäsuorat tunnistetiedot, jotta tutkittavien henkilöllisyys pysyy turvassa. Tässä tutkimuksessa noudatin tutkijan ja tutkittavan välisessä vuorovaikutuksessa Kuulan (2011) ohjeistusta eettisestä suostumuksesta, jossa kerroin tutkimuksen tekijöistä, taustaorganisaatiosta, henkilötietojen käsittelystä ja osallistumisen konkreettisista merkityksistä ja työtavoista. Lisäksi pyrin kunnioittamaan avoimen tiedon merkitystä mahdollisimman avoimella ja tarkalla kertomuksella tutkimuksen etenemisestä ja perustelemalla mahdollisimman tarkasti

sekä todenmukaisesta tekemäni valinnat (Tuomi & Sarajärvi, 2018) Kunnioitin tutkijoiden keskinäisiä suhteita asianmukaisella viittaamisella aikaisempiin tutkimuksiin sekä käyttämiini lähteisiin (Tuomi & Sarajärvi, 2018).

6 TULOKSET

Tutkimukseni tavoitteena oli selvittää luokanopettajien kokemuksia huoltajien kanssa tehdystä yhteistyöstä sekä yhteistyön toteuttamisen vaikutuksista omaan opettajuuteen. Haastateltavat toivat esiin monipuolisesti omia henkilökohtaisia kokemuksia aiheesta sekä kertoivat avoimesti tuntemuksistaan siitä, kuinka se on vaikuttanut heidän omaan opettajuuteensa. Tässä luvussa esittelen haastattelusta esiin nousseita kokonaisuuksia. Luvussa 6.1 keskityn haastattelusta kerrottuihin kokemuksiin sekä opettajien näkemyksiin siitä, mitkä he tekijät kokevat yhteistyötä edesauttaviksi tai haastaviksi tekijöiksi. Luvussa 6.2 tuon esiin opettajien kokemuksia siitä, kuinka yhteistyön toteuttamisen kokemukset ovat vaikuttaneet heidän kokemukseensa omasta opettajuudesta.

6.1 Opettajien kokemuksia huoltajien kanssa tehdyn yhteistyön edesauttavista sekä haastavista tekijöistä

Opettajat kertoivat kodin ja koulun välisen yhteistyön olevan merkityksellinen osa päivittäistä työtä ja korostivat toimivan yhteistyön merkitystä oppilaan sekä opettajan hyvinvoinnin näkökulmasta. Toimiva yhteistyö vaikuttaa opettajan omaan työskentelyyn, huoltajien luottamukseen koulua kohtaan sekä oppilaan tuen järjestämiseen.

Opettajat kertoivat toimivan yhteistyön muodostuvan monesta eri tekijästä, kuten esimerkiksi yhteisten sääntöjen luomisesta, kaikkien osapuolien kunnioittamisesta sekä avoimesta vuorovaikutuksesta. Opettajan sekä huoltajan toiminta voi edesauttaa tai haastaa toimivan yhteistyön rakentumista. Haastavissa tilanteissa opettajat eivät kokeneet jääneensä yksin, vaan he korostivat kollegoiden sekä rehtorin tukea ongelmien ratkaisemiseksi.

6.1.1 Opettajan toiminta onnistuneen yhteistyön edesauttamiseksi

Jokainen haastateltava korosti yhteistyön aloittamisessa yhteisten toimintatapojen muodostamista. Tämän avulla yhteistyön molemmat osapuolet ovat tietoisia toistensa toimintatavoista, mikä lisää molemminpuolista luottamusta. Ristiriitatilanteissa on myös mahdollista palata yhdessä sovittuihin sääntöihin. Moni haastateltava korosti myös sitä, että on tärkeää ottaa huoltajat osaksi toimintatapojen muodostamista, jonka avulla on mahdollista lisätä huoltajien osallisuutta ja motivaatiota yhteistyön toteuttamiseen. Opettajan on kuitenkin tärkeää luoda toimintaan omasta näkökulmastaan selkeät rajat, eikä suostua kaikkiin huoltajien ehdottamiin pyyntöihin.

Lukuvuoden alussa mä kutsuin kaikki vanhemmat sellasee avoimee tapaamiseen, missä muodostettiin yhteiset pelisäännöt. Mä esim ilmotin milloin muhun saa yhteyttä jne. Sit näide lisäksi sovittiin yhdessä esim montako kertaa läksyt pitää olla tekemättä et jää läksyparkki. Sitten siitä ei voi tavallaan kukaan vanhempi niinku sanoa, että hei että ei voi tehdä näin, koska mä oon antanut sen mahdollisuuden tavallaan tulla keskustelemaan niistä toimintatavoista, niin sitten meillä meni niinku tosi kivuttomasti. (H7)

Monissa haastatteluissa opettajat mainitsivat toimivan yhteistyön kannalta tärkeäksi opettajien ihmistuntemuksen. Huoltajien kesken on usein paljon eroavaisuuksia siinä, kuinka paljon he haluavat saada tietoa oppilaan arjesta ja koulun toiminnasta. Liiallinen viestintä voi ärsyttää osaa huoltajista ja saattaa muuttaa heidän suhtautumistaan kouluun negatiivisemmaksi. Vastakohtana tälle ovat huoltajat, jotka haluaisivat saada mahdollisimman paljon tietoa heidän lapsensa arjesta. Opettajat kertoivat, että onkin tärkeää oppia tuntemaan huoltajien mieltykset ja sen avulla on mahdollista suhteuttaa omaa toimintaa viestinnässä tarpeen mukaan.

mutta siis just semmoinen mikä edesauttaa niin, no ainakin sen siis semmoinen, että kun oppii, tiedätkö vähän tuntemaan vanhempia niin sitten myös tietää, että millaisista asioista tietyt vanhemmat haluavat, että niitä infoo. Joku vanhempi saattaa haluta tietää ihan kaikki hänen lapseensa koskevat tapahtumat koulussa ja sit joku toinen vanhempi saattaa ärsyntyä siitä, jos jokainen kuminheitto yms. merkitään wilmaan ja ollaan yhdessä kotiin (H7)

Haastatteluiden perusteella toimivan yhteistyön kannalta opettajan on tärkeää rakentaa avointa vuorovaikutusta osapuolten välille. Osassa haastatteluista korostettiin myös rohkeutta olla rehellinen ja suoraviivainen myös haastavissa ti-

lanteissa. Hetkellisesti haastavien asioiden esille tuominen saattaa tuntua opettajasta vaikealta, mutta tulevaisuuden kannalta se rakentaa luottamusta kodin ja koulun välille.

No semmoinen avoimuus auttaa tai niinku, että rehellisesti sitten niinku kertoo asioista. Ja toki jotkut vanhemmat sitten ovat semmoisia et ei välttämättä osaa ottaa sitä niinku semmoista rakentavaa palautetta välttämättä vastaan, mutta puolin ja toisin avoimuus sitten näissä asioissa mun mielestä auttaa sitten sitä sitä niin kun kodin ja koulu yhteistyötä eteenpäin (H3)

Useammassa haastattelussa tuotiin esiin tärkeänä se, että opettaja suhtautuu joko kaiseen huoltajaan arvostavasti. Huoltajien tausta tai muut henkilökohtaiset ominaisuudet eivät saa vaikuttaa opettajan tapaan suhtautua yhteistyön toteuttamiseen. Tärkeää on myös tuoda huoltajille tietoiseksi, miksi yhteistyön toteuttaminen on oppilaan kannalta merkitykselliseltä. Osassa haastatteluissa kerrottiin siitä, että huoltajat usein ahdistuvat kodin ja koulun välisestä vuorovaikutuksesta, koska heillä voi olla aikaisempia negatiivisia kokemuksia, missä heidän toimintaansa on arvosteltu negatiivisessa mielessä. Yhteistyön tarkoituksena ei ole ikinä syyllistää ketään, vaan pyrkiä yhdessä tukemaan oppilasta parhaalla mahdollisella tavalla.

että niinku suhtautuu niihin huoltajiin arvostavasti ja se, että että tota niin tuo ilmi sen että me että aina kun me tehdään yhteistyötä niin me tehdään sitä sen takia, että me mietitään miten me voidaan auttaa sinun lasta ei ei sillä lailla, että mitä joku on jättänyt tekemättä (H7)

6.1.2 Huoltajan toiminta onnistuneen yhteistyön edesauttamiseksi

Haastatteluissa jokainen opettajista korosti toimivan yhteistyön kannalta sitä, että huoltajat ovat kiinnostuneita oman lapsensa koulunkäynnistä. Oppilaan tukeminen tapahtuu parhaiten aina niin, että myös huoltajat ovat sitoutuneet yhdessä sovittuihin tuen muotoihin. Esimerkiksi tavoitteiden ja toimintatapojen yhdessä sopiminen ja suunnittelu usein lisää molemmin puolista sitoutumista yhdessä muodostettuihin toimintatapoihin.

Vanhemmat ovat kuitenkin aina sen lapsen parhaita asiantuntijoita, niin sen toimivuuden kannalta on tärkeää, et se vanhempi on kiinnostunut siitä miten lapsella koulussa menee ja sit jos tulee haasteita niin on tavallaan avoin sille yhteistyön toteuttamiselle. Koulu ei kuitenkaan oo kaikesta vastuussa vaan tärkeää et se huoltaja motivoituu myös niiden tukitoimien toteuttamiseen kotona ja et pystytään yhdessä suunnittelemaan, mikä olis se paras tapa tukea sitä oppilasta (H7)

Kiinnostuksen lisäksi opettajat korostivat huoltajien aktiivista osallistumista suunnitteluun ja omien mielipiteiden esiin tuomista. Huoltajien on tärkeää tuntea itsensä merkitykselliseksi osaksi yhteistyötä, eikä pelkästään toteuttaa opettajan esiin tuomia ehdotuksia. Avoin keskusteluyhteys mahdollistaa parhaalla mahdollisella tavalla tuen antamisen oppilaalle.

Suurimaksi osaksi se yhteistyö toimiikin kodin ja koulun välillä hyvin, että on sellanen avoin ilmapiiri missä molemmat osapuolet tuovat hyvässä mielessä omia mielipiteitään esiin. Yhteinen kiinnostus sen lapsen tukemiseen on kuitenkin aina sen yhteistyön pohjana. Luottamuksen rakentuminen on tärkeitä (H3)

Yhdessä haastattelussa opettaja korosti myös sitä, että huoltajat uskaltavat olla rehellisiä omasta jaksamisestaan. Huoltajan voimavarojen puute on tärkeä tieto myös opettajalle, että hän voi suhteuttaa myös omaa toimintaansa huoltajan voimavarojen mukaan. Haastavina ajanjaksoina voi esimerkiksi pyrkiä vähentämään huoltaja kokemaa kuormaa, eikä ainakaan pyri lisäämään sitä. Huoltajan voimavarojen parantuessa voidaan yhteistyötä jälleen tiivistää ja esimerkiksi huoltajan osallisuutta tukikeinojen toteuttamiseen lisätä: ”mutta sitten toisaalta niin kun vaikka olisi sellaiset huoltajat, että jotka ei halua niin kun sitoutua tekemään yksi mitään asioita, niin sekin on niin kuin arvokasta tietoa, että jollain voi olla, että voimavarat eivät riitä. (H6)”

6.1.3 Yhteistyötä haastavat tilanteet

Kodin ja koulun väliset näkemyserot on yksi opettajien haastatteluissa kertoma yhteistyötä haastava tekijä. Jos huoltajat kokevat joidenkin koulun asettamien sääntöjen olevan ristiriidassa heidän omiin näkemyksiinsä, niin näissä tilanteissa usein kodin ja koulun välille syntyy erimielisyyksiä. Erimielisyydet voivat pahimmillaan vaikuttaa yhteistyöhön pitkällä aikavälillä ja luottamuksen sekä yhteisen näkemyksen löytäminen voi olla haasteellista. Opettajat kertovat näiden tilanteiden vaikuttavan myös oppilaaseen kielteisesti, koska koulusta ja kotoa tulee ristiriitaisia näkemyksiä, kuinka hänen tulisi toimia.

Jos koulussa on tietyt säännöt ja vaikka kotona huoltajat ei niitä [sääntöjä] hyväksy. Heidän lapsensa pitäisi tehdä näin ja näin ja näin ja sitten niin, niin se lapsi myös itse huomaa sen, että kotona tulee eri ohjeet, kun koulusta. Sellaiset tilanne voi olla haastavia. Sit se on myös sen oppilaan näkökulmasta haastavaa (H1)

Useammassa haastattelussa tuotiin esiin yhteistyötä haastavana tekijänä huoltajien välinpitämättömyys lapsensa koulunkäyntiä kohtaan. Välinpitämättömyys voi ilmetä monilla eri tavoin esimerkiksi siten, että huoltajat eivät vastaa opettajien yhteydenottopyyntöihin. Yhdessä haastattelussa mainittiin myös huoltajien haluttomuus hyväksyä lapsen osallistuminen tutkimukseen, mitä koululta on suositeltu.

Tai sitten että jos on hyvin välinpitämättömät vanhemmat, että jos on vaikka selkeästi lapsen pitäisi sitä oppilaan pitäisi päästä johonkin tutkimukseen, vaikka psykologisiin. Vaan vanhemmat tai huoltajat ei halua sinne jostain syystä lastansa viedä tai laittaa, Niin ehkä sellaiset tilanteet on niitä haastavia (H1)

Lähes jokaisessa haastattelussa opettajat kertoivat yhteistyötä haastavaksi tilanteiksi sellaisia tilanteita, missä vuorovaikutusta kodin ja koulun välillä on käyty vahvojen tunteiden vallassa. Näissä tilanteissa usein lähetetään toiselle osapuolelle todella epäasiallisia viestejä mitä jälkeen päin pahoitellaan. Opettajat ymmärsivät kuitenkin huoltajien tunteiden purkauksia, koska lapsi on heille todella tärkeä. Tunnepurkauksia tapahtuu useimmiten tilanteissa, joissa he ovat kokeneet saaneensa epätasa-arvoista kohtelua. Digitaaliset viestintävälineet mahdollistavat nykyään todella nopeaa viestintää, milloin ei välttämättä aina mietitä omia sanavalintoja loppuun saakka: ”Sitten on muutamia kertoja käynyt silleen, että että vanhemmillakin menee niinku silleen tunteisiin, että saattaa ensin sitten tulla, vaikka viesti että OK. Sitten muutaman minuutin päästä tulee semmoinen ränntti viesti perään missä haukutaan ihan kaikki osalliset. (H2)”

Kaikki haastateltavat korostivat myös sitä, että haastavien tilanteiden takana voi olla myös monia asioita, joista opettaja ei ole tietoinen. Oppilaan haasteet koulussa voivat olla toimivan yhteistyön kannalta yksi haastava tekijä, mutta ongelmat oppilaan kotona myös voivat haastaa yhteistyötä. Haastattelussa opettajat kertoivat esimerkiksi huoltajien päihdeongelmista, sairauksista sekä kielteisestä

suhtautuminen koulun käyntiin, mikä haastaa toimivan yhteistyön muodostumista.

No kyllä mä sanon tohon haastavimmat jutut on semmoisia että, kun on semmoisia oppilaita, joilla haasteita koulussa, mutta sitten on niinku haasteita myös kotona. Tai että niinku niin sitten, että kun ei huoltajalle riitä niinku voimavarat tukemaan sitä lastakoulussa tai muutenkaan niinku että se on ihan niinku tiedätkö semmoista hunningolla olemista (H5).

Haastatteluissa tuotiin esiin yhtenä yhteistyötä haastavan tekijänä yli-innokkaat ja liikaa opettajan toimintaan puuttuvat huoltajat. Opettajat kokivat rakentavan palauteen tärkeänä osana yhteistyötä, mutta huoltajien liiallinen innokkuus kuormittaa opettajaa sekä heillä ei ole resursseja vastata kaikkiin pyyntöihin. Toimivan yhteistyön kannalta on tärkeää molemminpuolinen vuorovaikutus, mitä toteutetaan riittävän usein, mutta liiallinen viestintä muuttuu usein yhteistyötä haastavaksi tekijäksi.

Sitten hän laittoi hirveästi, vaikka Wilman kautta siis linkkejä, että tämmöisiä asioita kannattaa tehdä siellä koulussa. Tässä linkkasin tämmöisen hyvän harjoituksen ja näiltä sivuilta kannattaa ottaa niin kun juttuja mitä voi sitten tehdä koulussa ja näitä tuli niinku viikoittain, semmoisia listoja, että mitä kannattaisi tehdä. (H3)

6.2 Yhteistyön vaikutus opettajan omaan opettajuuteen

Opettajat kokivat yhteistyön toteuttamisen tärkeänä osana jokapäiväistä toimintaa ja näin myös yhtenä osana omaa asiantuntijuuttaan. Huoltajilta saatu myönteinen palaute koettiin omaan opettajuutta vahvistavana tekijänä ja huoltajilta saatu negatiivinen palaute nähtiin usein omaan opettajuutta heikentävänä asiana. Negatiivinen palaute vaikutti omaan kokemukseen opettajuudesta vahvimmin opettajanuran alkuvaiheilla.

Haastatteluissa opettajat kertoivat myös pohtineensa sitä, miksi opinnoista ei saa tarvittavia valmiuksia yhteistyön toteuttamiseen. Opinnoissa pääpainona on usein teoreettinen osaaminen, mutta käytännönläheinen oppiminen painot-

tuu pelkästään opetusharjoitteluihin. Haastateltavat olisivat halunneet opinnoista parempia valmiuksia työelämän aloitukseen. Haastateltavat kertoivat kuitenkin saaneensa tarvittavaa tukea haastavien tilanteiden käsittelemiseen.

6.2.1 Opettajan saaman myönteisen palautteen vaikutus omaan opettajuuteen

Haastateltavat kokivat myönteisen palautteen vahvistavan omaa näkemystä omasta opettajuudesta. Myönteinen palaute koettiin useassa haastattelussa vahvistuksena siitä, että opettaja on toteuttanut omaa työtään hyvällä tavalla. Varsinkin työuran alussa saatu palaute vahvisti kuvaa omasta osaamisesta.

Ja sitten taas toisaalta kun jos on tullut niinku vanhemmilta hyvää palautetta. Niin sitten taas niistä on niinku että tuntuu silleen että jes, että nyt mä teen oikein, että ehkä se niinku oma opettajuus tai sellainen kuva niinku itsestään opettajana. On sitten taas niinku. Positiivisesti siinä niinku vahvistunut. (H1)

Myönteisen palautteen saaminen on haastatteluiden pohjalta vähäisempää kuin negatiivisen palautteen saaminen, mutta toisaalta haastateltavat kokivat, että huoltajilta saatu vähäinen palaute on usein myös merkki onnistuneesta työskentelystä.

Ehkä positiivista palautetta tulee suhteessa vähemmän, kun negatiivista, mutta oon aattellu sen myös silleen, et jos palautetta ei tuu, niin ne vanhemmat on silloin tyytyväisiä. Tottakai se vähentää sitä työn kuormitusta ja lisää uskoa siihen omaan työhön, et asioita tehdään hyvin! (H5)

Yhdessä haastattelussa haastateltava korosti erityisesti haastavien tilanteiden jälkeen saatua myönteistä palautetta omaa opettajuutta vahvistavana tekijänä. Nämä tilanteet vahvistavat opettajan uskoa omaan asiantuntijuuteensa sekä luottamusta siihen, että haastavatkin tilanteet ovat ratkaistavissa kodin ja koulun välisellä toimivalla yhteistyöllä.

Ehkä isoin merkitys siihe omaan opettajuuden kasvuun tulee silloin, kun yhdessä huoltajien kanssa löydetään joku yhteinen toimintapa ja lähetään yhdessä tekemään sitä. Parhaimmillaan se oppilas saa sit sen tarvittavan tuen ja ne vanhemmat huomaavat sen myös. Silloin se huoltajilta saatu myönteinen palaute kolahtaa oikein kunnolla ja saa selasen itseluottamus buustin (H8)

6.2.2 Opettajan saaman negatiivisen palautteen vaikutus omaan opettajuuteen

Viidessä haastattelussa opettajat olivat kokeneet negatiivisen ja epäasiallisen viestinnän vaikuttaneen kielteisesti kuvaan omasta opettajuudesta. Varsinkin opettajauran alkuvaiheessa saadut negatiiviset viestit vaikuttivat paljon kuvaan omasta opettajuudesta. Usein tässä oli taustalla se, että opettajilla ei ollut vielä paljon kokemusta opettajana työskentelystä ja heidän kokemuksensa omasta asiantuntijuudesta ei ollut vielä päässyt vahvistumaan. Monesti näissä haastavissa tilanteissa huoltajat ovat kyseenalaistaneet opettajan toteuttamaa pedagogiikka ja pyrkineet antamaan opettajalle omia näkemyksiään siitä, kuinka hänen tulisi toimia: ”Niin kyllähän se vaikutti varsinkin silloin ekana vuonna niin sitä ajattelee, että oonko mä oikeasti näin huono, että että kun vanhemmat ovat tuollaisia ja niinku jotenkin ihan hirveätä. Välillä se viestintä ja silleen tulee jotakin neuvoja ja tällaista voisi tehdä. (H2)”

Kahdessa haastattelussa opettajat olivat kokeneet myös epäsuoraa opettajan toiminnan kyseenalaistamista. Opettajille ei ole suoraan sanottu, että huoltajat olisivat tyytymättömiä hänen toimintaansa, vaan palautteen antaminen on ollut epäsuoraa vihjailua opettajaa kohtaan. Palaute ei ole näissä tilanteissa tullut suoraan opettajalle, vaan opettaja on itse kuullut sen joko oppilaiden keskusteluista tai oppilaat ovat kertoneen vanhempien sanoneen näin. Nämä tilanteet ovat haastavia siinä mielessä, että tilanteet voivat olla monitulkintaisia ja väärinkäsitysten tapahtuminen on todennäköistä.

Tota hän lähetti niin kun lapsensa kautta mulle sitten [] kirjan, että kun äiti ei tarvitse tätä enää, niin sä saat tän. Vähä niinku pienen vinkin, että ei vissiin taida olla niinku. luokka hallussa, että vähän tuommoista pientä semmoista niinku epäsuoraa kettuulua jopa. (H5)

Kyllä sitä niinku työtä ja opettajuutta ja silleen myöskin ehkä muokannut sitä omakuvaa tai minäkuvaa niinku opettajana että, että, että kyllä ne niinku vanhemmatkin siellä niinku tai huoltajat niinku vaikuttaa siihen että millaisena näen itseni opettajana, että tuleeko sieltä vähän palautetta vai tuleeko sieltä vähän semmoista negatiivista kommenttia niin kyllä niinku vaikuttaa aika paljon siihen omaa kuvaan, mutta sitten taas vanhemmilta saatu myönteinen palaute vahvistaa sitä tunnetta, et kyllä mä tän homman osaan.(H3)

Opettajat kokevat saavansa melko paljon palautetta omasta työskentelystään vanhemmilta, mutta usein negatiivinen palaute vaikuttaa opettajan työskentelyyn enemmän kuin myönteinen palaute. Negatiivinen palaute saattaa vaikuttaa opettajan arkeen pitkällä aikavälillä ja sen käsitteleminen saattaa kestää monia päiviä. Nämä tunteet eivät myöskään jää pelkästään työajalle, vaan ne saattavat seurata myös vapaa-ajalle asti, mikä vaikuttaa negatiivisesti opettajan työpäivästä palautumiseen.

Kyllä se niinku vaikuttaa silleen tai itse koen että se vaikuttaa niinku siihen jokapäiväiseen työskentelyyn se se flow, että kumpaan suuntaan se menee, että meneekö huonosti vai meneekö hyvin, että ainakin itsellä se, että jos sä oot tulee vaikka yksin semmoinen niinku. Yhteydenotto. Kotoa joltain, että niinku. Tai siellä niinku negatiivissävyytteistä, vaikka joku laittaa viestiä niin kyllä mulla menee ainakin pasmat sekaisin siitä niinku useammaksi päiväksi. (H7)

6.2.3 Haastavissa tilanteissa opettajien saama tuki

Haastateltavat kokivat saaneensa haastavissa tilanteissa tukea sekä apua muilta opettajilta. Haastavista tilanteista keskusteleminen usein auttoi myös opettajaa käsittelemään näitä tilanteita. Haastateltavat kokivat vertaistuen tärkeänä työsäjäksämisen ja työstä palautumisen kannalta. Jos muiden opettajien antama tuki ei riittänyt ratkaisemaan haastavia tilanteita, opettajat kääntyivät koulunjohtajan puoleen. He eivät kokeneet jääneensä yksin haastavissa tilanteissa: ”Kollegat, kollegat ovat kyllä se tärkein tuki aina näis haastavis tilanteis. Meil on tosi tiivis porukka onneks ja aina autetaa toisiamme, jos tarvetta on. (H2)”

Onneks tukee on kuitenkin aina saatavilla näissä hankalissa tilanteissa. Usein ekana konsultoin muita opettajii ja sit jos ne haasteet ovat toistuvii ja tuntuu ettei päästä yhteisymmärrykseen niin sit oon yhteydessä koulunjohtajaan. Kyl aina oon apua onneks saanu ja niis tilanteis ei oo yksin (H1).

Kahdessa haastattelussa opettajat mainitsivat myös monialaisen yhteistyön, missä haastavien tai uhkaavien tilanteiden ratkaisemisiin on tullut osaksi myös muita viranomaisia. Haastateltavat kertoivat tällaisten tilanteiden olevan hyvin harvinaisia, mutta pitkän työuran aikana voi kohdata monenlaisia tilanteita.

Yleisin on varmasti niinku muut opettajat, et kysyä onks niden kohdalla tapahtunu ikinä mitää tälläst ja kuinka täs kannattais toimia. Sitten haastavimmissa tilanteissa siihen voi tulla osalliseksi esimerkiksi poliisi tai sosiaaliviranomaiset. Kyllä musta tuntuu, että tukea on aina saatavilla (H7)

6.2.4 Opettajan kokema valmius yhteistyön toteuttamiseen

Jokaisessa haastattelussa opettajat olivat kokeneet yhteistyön toteuttamisen haastavaksi ensimmäisinä työvuosina. Opettajien kertoman mukaan opinnoissa oli puhuttu jonkin verran siitä kuinka yhteistyötä kannattaa lähteä toteuttamaan, mutta he eivät kokeneet kuitenkaan saaneensa riittävästi käytännön opetusta. ”Mutta kyllä se oli vähän semmoinen kriisi silloin ekana vuonna itselleen, että että onko mä oikeasti näin niinku huono? Mä en ole oppinut mitään yliopistoaikana. (H3)”

Useassa haastattelussa opettajat toivat esiin myös opettajan ammatin haasteet siinä, että työuran alussa perehdytystä ei juurikaan toteuteta. Kahdessa haastattelussa opettajat kertoivat kuulleensa joissain koulussa tapahtuvasta mentoroinnista, missä uusille opettajille nimetään henkilökohtainen mentoriopettaja. Mentoriopettajan tarkoituksena on perehdyttää uusi opettaja koulun toimintakulttuuriin sekä toimia opettajan tukena ensimmäisinä työkuukausina. Kukaan haastateltavista ei kuitenkaan ollut saanut ensimmäisinä vuosina mentoriopettajaa vaan he kokivat jääneensä melko yksin uudessa tilanteessa.

Musta tuntuu et silloin ekana työvuotena tulee niin vähän kyllä puille paljaille, että muutenkin tuntuu, että tässä niinku ammatissa vähän tuommoinen niin kun niinku alkupe-rehdytys niin se on aika niinku köykäistä, ellei ole sitten nimetty jotain mentoriopettajaa. Itellä ei ollut mahdollisuutta saada nimettyä mentoriopettajaa, mikä olis ollut kyllä to-della tarpeellinen(H3)

Jokaisessa haastattelussa opettajat pohtivat sitä, miksi yhteistyön toteuttamista harjoitellaan niin vähän osana opettajankoulutusta. Haastateltavat painotivat sitä, että yhteistyö on kuitenkin suuressa roolissa jokapäiväistä työtä ja sillä on yhteys opettajan toteuttamaan pedagogiikkaan sekä oppilaan hyvinvointiin ja oppimiseen.

En mä tiedä, onko siitä koulutuksesta ihan hirveästi ollut apua tuohon viestinnän toteuttamiseen. Mikä on kyllä tiiäks vähä jännä, ku se on nii iso osa tätä jokapäiväistä hommaa. Yhteistyön tärkeyttä kyllä painotetaan opinnoissa paljon, mutta ehkä sellainen konkreet-tinen opetus on aika vähäistä. (H2)

Jokainen haastateltava korosti yhteistyön merkitystä osana opettajan työtä. Heidän mielestään koulutuksesta saadut valmiudet eivät ole kuitenkaan riittävät laadukkaan yhteistyön toteuttamiseen. Osa opettajista totesi, että koulutuksen aikana on puhuttu paljon vuorovaikutuksen merkityksestä, mutta käytännön harjoittelu on kuitenkin jäänyt vähäiseksi.

6.2.5 Yhteistyön vaikutukset opettajan työssäjaksamiseen

Opettajat korostivat haastatteluissa, että yleisesti huoltajat osallistuvat yhteistyön toteuttamiseen innoissaan ja haastavat tilanteet ovat harvinaisempia. Monilla on kuitenkin työuran aikana ollut sellaisia tilanteita, joissa osa oppilaiden huoltajista on kuormittanut opettajien työssäjaksamista. Varsinkin jos luokalle on osunut esimerkiksi useampi liian aktiivinen tai välinpitämätön huoltaja. Nämä tilanteet saattavat kuormittaa opettajan jaksamista ja palautuminen työstä ei toteudu.

Sattui sitten semmoinen luokka missä oli useampi semmoinen, vähän liian aktiivinen ja semmoinen niin kun hankalampi vanhempi että vaikutti paljon myös omaan jaksamiseen.

Varsinkin ensimmäisinä työvuosina haastavat tilanteet yhteistyössä kuormittivat opettajia. Opettajan ammatissa työuran alussa tulee paljon uusien asioiden sisäistämistä ja pelkästään jo se voi olla kuormittavaa aloittelevalle opettajalle. Haastavimpina aikoina työn kuormittavuus on saanut opettajat miettimään myös omaa ammatinvalintaansa ja pohtineet jopa alanvaihtamista. Työkokemuksen myötä myös opettajien kokema työn kuormittavuus on vähentynyt.

Mutta että muistelee ensimmäistä työvuotta ja niinku ensimmäistä se työvuotta niin oli kyllä aika niinku raadollista ja raskasta. Sillo on paljon muutakin uutta sisäistettävää ja sit jos vanhemmilta tulee paljon palautetta ja varsinkin sellasta negatiivista. Ehkä siinä vähä sit jopa mielti, et onks musta ees tähän ammaatii jos tää on näin raskasta. Onneks se on sit helpottanu työkokemuksen myötä (H3)

Yhdessä haastattelussa opettaja oli kokenut uhkaavan tilanteen, missä huoltaja oli käyttäytynyt uhkaavasti opettajaa kohtaan viestintäsovelluksen välillä. Opettaja oli kokenut tilanteen todella kuormittavaksi, mutta onneksi tässä tilanteessa apua oli saatu myös poliisilta. Opettaja oli saanut samalta henkilöltä myös aikaisemmin uhkaavia yhteydenottoja, jotka eivät kuitenkaan onneksi koskaan

konkretisoituneet. Uhkaus on kuitenkin aina todella kuormittava tilanne, eikä niissä saa jäädä yksin, vaan aina on haettava apua esimerkiksi koulunjohtajalta.

Oli tilanne missä oppilas loukkasi itseään ja olin sit yhteydessä vanhempiin, että tällainen on tapahtunut tunnilla. Huoltaja hermostui sit tosi paljon siitä tilanteesta uhkasi, että tota mulle käy vielä huonosti. Tälläset tilanteet kyl vaikuttaa siihe kokemukseen omasta turvallisuudesta ja tottakai kuormittaa paljon. (H7)

Monissa haastatteluissa opettajat kertoivat Wilman olevan melko kuormittava, koska yhteydenottoja saattaa tulla kymmeniä yhden päivän aikana. Yhteydenottoihin vastaaminen työllistää opettajaa ja onkin tärkeää rajat oma työskentelyaika tarkasti, oman työssäjaksamisen ja palautumisen kannalta. Osa opettajista oli rajannut oman työskentelyaikansa selkeästi esimerkiksi virka-ajalle, mutta osa kertoi vastaavansa viesteihin myös virka-ajan ulkopuolella.

No kyllähän toi Wilma on ainakin sellanen mikä kuormittaa tai ainakin vie tosi paljon aikaa. Just viime viikolla laskin, et mulle on tullu noin 300 viestiä wilmaan täs 6-7 kuukauden aikana. Et on tärkeetä myös luoda selkeet rajat siihen koska on käytettäväs ja kaiken ei tarvi vastata heti, jos ne ei oo todella kiirellisiä. Haasteena siinä onki sit se, että sinne viestitulvaan voi hukkuu niitä tosi tärkeitä viestejä mihin pitäis puuttua nopeesti (H2)

7 POHDINTA

Tässä luvussa kerron tutkimuksen tuloksista sekä vertailen saatuja tuloksia aikaisempiin tutkimuksiin. Tämän jälkeen pohdin tutkimuksen luotettavuutta kokonaisvaltaisesti ja lopuksi esittelen tutkimukseni toteuttamisen aikana muodostuneita jatkotutkimusideoita.

7.1 Tulosten tarkastelu

Tutkimukseni tavoitteena oli selvittää luokanopettajien kokemuksia huoltajien kanssa tehdystä yhteistyöstä sekä yhteistyötä haastavista tai edistävästä teki-
jöistä. Tämän lisäksi tavoitteena oli selvittää luokanopettajien kokemuksia yhteistyön vaikutuksista omaan kokemukseen omasta opettajuudesta.

7.1.1 Millaiseksi opettajat kokevat yhteistyön huoltajien kanssa ja mitkä tekijät opettajat kokevat onnistuneen yhteistyön kannalta merkityksellisiksi?

Luokanopettajat korostivat kodin ja koulun välisen yhteistyön merkitystä osana jokapäiväistä työskentelyä. Yhteistyön laadukas toteuttaminen nähtiin tärkeänä osana omaa opettajuutta. Saadut tulokset ovat linjassa aikaisempiin tutkimuksiin, joissa sekä opettajat, että huoltajat ovat korostaneet kodin ja koulun välisen yhteistyön merkitystä osana koulun arkea (Latvala, 2012).

Toimivan yhteistyön kannalta opettajan toiminnassa haastatettavat kokivat tärkeänä yhteisten sääntöjen luomisen yhteistyössä huoltajien kanssa. Yhteiset säännöt kertovat huoltajille esimerkiksi sen koska opettaja on saavutettavissa ja milloin yhteydenottoaminen ei onnistu. Myös Lerkkanen ym. (2020) toteavat tutkimuksessaan, että opettajan on tärkeää rajata omaa työskentelyään, jotta on mahdollista huolehtia omasta työssäjaksamisestaan. Lerkkasen ja kollegoiden (2020) tutkimuksessa nähtiin myös negatiivinen yhteys opettajan kokemalla uupumuksella hänen toteuttamaansa pedagogiikan laatuun. Yhteisissä säännöissä

korostettiin myös huoltajan osallisuuden kasvattamista siten, että huoltajat pääsevät itse osallistumaan sääntöjen luomiseen ja kertomaan omia näkemyksiään, minkä avulla on mahdollista sitouttaa huoltajat osaksi koulua. Myös Markkanen ja kollegat (2022) tuovat esiin tutkimuksessaan huoltajien kokemuksia siitä, että heillä ei ole tarvittavaa osaamista tai tietoa siitä, kuinka he voisivat osallistua enemmän koulun toimintaan ja näin tukea oman lapsensa oppimista. Huoltajat haluaisivat enemmän konkreettisia vinkkejä, kuinka osallistua tiiviimmin yhteistyön toteuttamiseen (Markkanen ym., 2022). Sääntöjen luomisen lisäksi opettajat korostivat huoltajien arvokasta ja avointa kohtaamista. Huoltajien tulee kokea itsensä arvostetuksi ja tärkeäksi. Avoin ja rehellinen vuorovaikutus nähtiin myös erityisen tärkeänä kodin ja koulun välisen luottamuksen rakentumisen kannalta. Vastaukset ovat samansuuntaisia Perälä-Littusen ja Böökin (2019) toteuttamaan tutkimukseen, missä korostetaan huoltajan kohtaamista tasa-arvoisesti siten, että huoltajalle muodostuu kuva siitä, kuinka tärkeä osa hän on lapsensa oppimista ja oppimisen tukemista.

Onnistuneen yhteistyön kannalta huoltajien toiminnassa nähtiin tärkeänä aktiivinen kiinnostus oppilaan koulunkäyntiin. Kiinnostuksen lisäksi opettajat korostivat huoltajien aktiivista osallistumista koulun eri tapahtumiin ja niiden kehitystyöhön. Myös Cantell (2012) kirjoittaa onnistunutta yhteistyötä edesauttavana tekijänä huoltajan aktiivista sekä oma-aloitteista suhtautumista yhteistyön toteuttamiseen. Toisaalta tutkimuksessa opettajat kokivat tärkeäksi tiedoksi myös huoltajien rehellisen kertomisen omista voimavaroistaan. Rehellinen kertomus omista voimavaroista helpottaa yhteistyön toteuttamista, kun opettajalla on mahdollisuus ennakoida huoltajan omat voimavarat ja mahdollisuudet osallistua yhteistyöhön.

Yhteistyötä haastavina tilanteina opettajat kokivat kodin ja koulun väliset näkemuserot toimintatavoista. Haastavimmissa tilanteissa näkemuserot saattoivat heikentää luottamusta kodin ja koulun välillä pitkällä aikavälillä, ja luottamuksen rakentaminen uudelleen on haastavaa. Luottamuksen vähentyminen saattaa vaikuttaa myös oppilaan arkeen ja haastaa esimerkiksi tarvittavien tuki-

muotojen toteuttamista. Huoltajien välinpitämättömyys nähtiin myös yhteistyötä heikentävänä tekijänä. Joissain tapauksissa huoltajat eivät olleet kiinnostuneet lapsen koulunkäynnistä tai oppimisesta. Huoltajien välinpitämättömyys on kohdattu haasteena myös aikaisemmissa tutkimuksissa, välinpitämättömyyden taustalla voi olla haasteita huoltajan omassa elämässä tai he kokevat oppilaan tukemisen liian vaikeana (Perälä-Littunen & Böök, 2019). Opettajien kertomana välinpitämättömyyden taustalla voi olla monenlaisia syitä, kuten huoltajien päihteidenkäyttö, sairaus tai kielteinen suhtautuminen koulunkäyntiin sekä siellä opetettaviin asioihin. Huoltajien yli-innokas suhtautuminen nähtiin myös yhteistyötä haastavana tekijänä. Aktiivinen osallistuminen on toivottavaa, mutta liiallinen innokkuus työllistää opettajaa paljon. Yli-innokkuus useimmiten ilmeni runsaan viestinnän muodossa. Myös Perälä-Littunen & Böök (2019) kertoivat huoltajien yli-innokkuuden olevan yksi yhteistyötä haastavista tekijöistä. Huoltajien asiantuntijuutta lapsen kohdalla tulee korostaa, mutta huoltajalle tulee kuitenkin muistuttaa opettajan olevan opetuksen ammattilainen (Perälä-Littunen & Böök, 2019)

Yhteistyössä ilmenneistä haastavimmissa tilanteissa opettajat kokivat saaneensa tukea esimerkiksi kollegoilta, koulunjohtajalta ja muilta viranomaisilta. Yleisesti ottaen yhteistyön toteuttaminen kodin ja koulun välillä toteutuu hyvin, mutta jokaisen haastateltavan kohdelle oli tullut myös haastavampia tilanteita. Opettajat korostivat yhteistyön merkitystä haastavien tilanteiden ratkaisemissa. Jokainen vastaaja totesi, että opettajan ei kannata koskaan jäädä yksin haastavissa tilanteissa, vaan pyytää aina tarvittaessa apua työyhteisöltä.

7.1.2 Miten luokanopettajat kokevat yhteistyössä ilmenneet kokemukset osana omaa opettajuutta?

Jokainen opettaja koki yhteistyön vaikuttavan kokemukseen omasta opettajuudesta jollain tasolla. Vahvimmillaan kokemusten vaikutus kerrottiin olevan työuran alussa, jolloin oma opettajuus ei ole vielä vahvistunut työstä saadun kokemuksen myötä. Huoltajilta saatu myönteinen palaute osana yhteistyötä nähtiin omaa osaamista ja asiantuntijuutta vahvistavana tekijänä. Toisaalta myönteistä

palautetta opettajat kokivat saaneensa suhteessa vähemmän kuin kielteistä palautetta, mutta palautteen antamattomuus nähtiin opettajien mukaan usein myös myönteisenä palautteena. Erityisen merkityksellisenä nähtiin haastavien tilanteiden jälkeen saatu myönteinen palaute. Nämä tilanteet lisäsivät opettajien luottamusta omaan osaamiseen ja asiantuntijuuteen.

Huoltajilta saatu negatiivinen palaute koettiin usein negatiivisesti omaan opettajuuteen vaikuttavana tekijänä. Jokainen opettaja kertoi saaneensa negatiivista palautetta oman työuransa aikana. Palaute kohdistui usein opettajan omaan toimintaan ja esimerkiksi hänen toteuttamaansa pedagogiikkaan. Opettajat olivat kokeneet myös huoltajilta saatua epäsuoraa vihjailua oman ammattitaidon riittämättömyydestä. Vihjailu saattoi esiintyä oppilaiden puheessa tai esimerkiksi erilaisen ammattikirjallisuuden antamisena opettajalle. Näissä tilanteissa opettajat kokivat luottamuksen omiin taitoihinsa vähentyneen.

Haastavat tilanteet haastoivat opettajien työssäjaksamista. Haastavat tilanteet kuormittivat opettajaa niin ajallisesti, kun myös henkisesti. Saadut vastaukset ovat samansuuntaisia OAJ (2021) toteuttamaan Opetusalan työolobarometriin, missä vastaajat kertoivat opettajan työmäärän- ja työkuorman kasvaneen. Kielteiset viestit sekä opettajille esitetyt uhkaukset saattoivat kuormittaa opettajaa pitkä aikavälillä. Lähivuosina huoltajien kasvaneet vaatimuksen opettajan työtä kohtaan nähtiin myös omaan työssäjaksamista haastavana tekijänä. Opettajalta odotetaan esimerkiksi erikoiskohtelua omaa lasta kohtaan ja uhkaillaan valitusten tekemisellä, jos opettaja ei myönny huoltajien pyyntöihin.

Varsinkin työuran alussa opettajat kokivat opinnoista saadut valmiudet yhteistyön toteuttamiseen melko vähäisinä, toisaalta osa vastaajista koki myös opinnoista saadut valmiudet riittäviksi. Latvala (2012) kertoo tutkimuksessaan opettajien kokevan riittävät valmiudet yhteistyön toteuttamiseen vielä opiskeluaikana, mutta työhön siirryttäessä usko omaan osaamiseen usein horjuu. Usein koulutuksessa läpi käydyt toimintamallit painottuivat aiheen teoreettisen ymmärtämisen kannalle ja käytännön harjoittelua ei toteutettu. Osa opettajista oli päässyt harjoittelemaan yhteistyön käytännön toteuttamisesta opetusharjoitte-

luissa, mutta se oli riippuvaista omasta ohjaavasta opettajasta. SOOL (2020) opetusharjoittelukyselyssä kerrotaan opiskelijoiden kokevan harjoittelut tärkeäksi osaksi oman opettajuuden ja asiantuntijuuden muodostumisessa. Yhteistyön merkityksellisyys osana opettajan työtä on suuri ja opettajat kokivat joutuneensa harjoittelemaan yhteistyön toteuttamista itsenäisesti työuran alussa ja se on kuormittanut omaa jaksamista ja toivoivat, että yhteistyön toteuttamista olisi käsitelty laajemmin opinnoissa. Vastaukset olivat linjassa Alangon (2018) toteuttamaan tutkimukseen opiskelijoiden kokemuksista koulutuksesta saatuihin valmiuksiin. Tutkimuksen mukaan aloittelevat opettajat jäävät usein melko yksin oman viestijäminän muodostamisvaiheessa ja toivoivat käytännön toteuttamista enemmän osaksi opintoja (Alanko, 2018).

7.2 Luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuuden pohtiminen kuuluu hyviin tutkimuskäytänteisiin koko tutkimuksen ajan (TENK, 2019). Määrälliseen tutkimukseen verrattuna laadullisessa tutkimuksessa on haasteellisempaa arvioida tutkimuksen luotettavuutta, mutta se on kuitenkin tärkeää koko tutkimusprosessin ajan (Hirsjärvi ym., 2009). Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuutta arvioidessa on tärkeää muodostaa lukijalle mahdollisimman yksityiskohtainen sekä avoin kokonaisuus tutkimuksen kulusta (Hirsjärvi ym., 2009). Myös Puusa ja kollegat (2020) korostavat tutkijan riittävän johdonmukaista sekä avointa tutkimuksen kuvaamista lukijalle. Olenkin pyrkinyt tuomaan lukijalle mahdollisimman selkeästi esiin oman tutkimukseni etenemisen sekä tutkimuksessa tekemäni valinnat olen pyrkinyt perustelemaan mahdollisimman monipuolisesti ja rehellisesti. Tutkimuksen to-

teuttamiskappaleessa pyrin tuomaan selkeästi esiin, kuinka tutkimukseen osallistuneet haastateltavat on kerätty sekä kuinka haastatteluista saatu aineisto on analysoitu.

Eskola ja Suoranta (2003) korostavat laadullisen tutkimuksen luotettavuutta lisäävinä kriteereinä uskottavuuden, siirrettävyyden, varmuuden sekä vahvistuneisuuden. Olen pyrkinyt huomioimaan nämä edellä mainitut seikat koko tutkimuksen ajan sekä kertomaan siitä lukijalle mahdollisimman seikkaperäisesti. Uskottavuutta olen pyrkinyt lisäämään siten, että olen huolehtinut riittävästä aikataulusta tutkimuksen toteuttamiseen sekä varannut aikaa erityisesti aineiston syvälliseen analysointiin. Riittävä aikataulu nähdään tutkimuksen uskottavuutta vahvistavana tekijänä (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Analyysiä tehdessä olen pyrkinyt työskentelemään ja käsittelemään aineistoa niin objektiivisesti kuin mahdollista, laadullisessa tutkimuksessa täysi objektivisuus on kuitenkin käytännössä mahdotonta toteuttaa (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Tutkimuksen vahvuutena voidaan nähdä myös runsas ja monipuolinen aineisto. Haastateltavilla oli selkeästi asiantuntijuutta tutkittavaan aiheeseen liittyen ja työkokemuksen vaihdellessa yhdestä lukuvuodesta aina noin 30 lukuvuoteen, tämän avulla aineistosta muodostui todella monipuolinen ja se sisälsi erilaisia näkökulmia käsiteltävään aiheeseen. Aineisto koostui kahdeksasta luokanopettajan haastattelusta ja haastatteluiden loppuvaiheessa alkoi aineistossa esiintyä saturaatiota eli aineiston kylläntymistä. Saturaatiolla tarkoitetaan sitä, että haastatteluista saatu aineisto alkaa toistaa itseään ja uusia näkökulmia aiheeseen ei enää tule esiin (Eskola ym., 2018; Tuomi & Sarajärvi, 2019). Uskottavuutta tutkimuksessa pyrin lisäämään tunnistamalla omat henkilökohtaiset ennakko-odotukset ja ennakkokäsitykset aiheesta, jotta ne eivät ohjaa omaa toimintaani esimerkiksi analyysivaiheessa. Pyrin ennen analyysin aloittamista kirjaamaan omia kokemuksia ja ennakkokäsityksiä huoltajien kanssa tehdystä yhteistyöstä ylös kirjalliseen muotoon ja näin tuomaan omat kokemukseni sekä ennakkokäsitykseni näkyväksi itselleni. Tutkijan onkin tärkeää pohtia omia ennakkokäsityksiä ennen tutkimuksen toteuttamista (Eskola & Suoranta 1996; Tuomi & Sarajärvi 2018).

Tutkimuksen rajoitteena voidaan nähdä se, että olen työskennellyt tutkimuksen parissa yksin ja mahdollisuus täysin objektiiviseen näkökulmaan ei ole mahdollinen. Täysin objektiivinen työskentely ei ole laadullisessa tutkimuksessa mahdollista vaan tutkijan toimintaa ohjaa väistämättömästi tutkijan omat ennakkokäsitykset (Tuomi & Sarajärvi, 2019). Myöskään tutkijatriangulaation toteuttaminen ei tässä tutkimuksessa ollut mahdollista, koska toteutin tutkimuksen itsenäisesti. Tutkijatriangulaation avulla olisi mahdollista saada kaksi erilaista näkökulmaa esimerkiksi aineiston analyysivaiheessa, mikä lisäisi tutkimuksen luotettavuutta (Sarajärvi & Tuomi, 2019). Tutkimusaineiston muodostamisen rajoitteeksi voidaan nähdä se, että olen vielä melko noviisi tutkijana ja uskon kehittyneeni jo tämän tutkimuksen haastatteluiden aikana, joka on voinut vaikuttaa vastaajilta saatuihin vastauksiin. Pyrin kuitenkin toimimaan haastatteluissa mahdollisimman neutraalisti, mutta kuitenkin pitämään haastattelutilanteen mahdollisimman rentona ja turvallisena tilanteena haastateltavalle. Haastateltavat saivat ennen haastattelua tietoon haastattelussa läpikäytävät teemat, mutta suorita haastattelukysymyksiä ei lähetetty haastateltaville etukäteen. Tutkittaville on perusteltua lähettää haastattelun teemat etukäteen, jotta heillä on mahdollisuus valmistautua haastatteluun (Eskola ym., 2018).

7.3 Jatkotutkimusaiheet

Tämä tutkimus keskittyi luokanopettajien kokemuksiin huoltajien kanssa tehdystä yhteistyöstä. Aikaisemmin aihetta on tutkittu kouluyhteisön aikuisten roolien jakautumisen näkökulmasta määrällisen tutkimuksen avulla, mutta tulevaisuudessa voisi olla tarpeellista lähestyä aihetta myös laadullisen tutkimuksen avulla, joka edesauttaisi yhteistyön osapuolten kokemusten esiin tuomista (Sormunen ym., 2011). Tässä tutkimuksessa ei kerätty haastateltavien maantieteellistä sijaintia, joten jatkossa voisi olla mielenkiintoista tutkia onko opettajien ko-

kemuksissa yhteistyön toteuttamisessa alueellisia eroavaisuuksia. Tässä tutkimuksessa opettajat kertoivat eroja kasvokkain tapahtuvan viestinnän ja digitaalisten viestintäsovellusten avulla suoritettussa viestinnässä, joten tulevaisuudessa voisi olla mielenkiintoista tutkia millaisia eroja opettajat ja huoltajat kokevat näissä tilanteissa. Latvala (2012) on tutkimuksessaan selvittänyt opettajien ja huoltajien kokemuksia digitaalisten viestintäsovellusten käyttämisestä tehokkuuden sekä helppokäyttöisyyden näkökulmasta ja tulevaisuudessa aihetta voisi lähestyä pohtimalla kasvokkain tapahtuvan vuorovaikutuksen eroja sovellusten avulla käytyyn vuorovaikutukseen.

Tutkimuksessani opettajat mainitsivat useasti koulutuksen antamista valmiuksista yhteistyön toteuttamiseen. Haastateltavien välillä ilmeni eroja siinä, kuinka he kokevat oman osaamisensa sekä valmiutensa yhteistyön toteuttamiseen. Olisikin mielenkiintoista tutkia valmistuvien luokanopettajien kokemuksia siitä, millaiseksi he kokevat omat vuorovaikutustaidot ja kokevatko omaavansa valmiudet yhteistyön toteuttamiseen. Opettajien kokemia valmiuksia voisi olla mielenkiintoista lähestyä myös määrällisen tutkimuksen kautta, jossa olisi mahdollista tavoittaa suurempi otos vastaajia. Haastatteluissa opettajat kertoivat myös eroja siinä, kuinka työpaikka tukee opettajaa varsinkin työuran alkuvaiheilla, joten yhtenä tutkimusaiheena voisi olla luokanopettajien kokemuksia työpaikalta saatuun perehdytykseen työuran alkuvaiheessa. Haastatteluissa mainittiin myös mentoriopettajan merkitys siirtymävaiheessa opinnoista työelämään. Yksi mahdollinen tutkimusaihe voisi olla mentoriopettajan merkitys noviisiopettajan sopeutumisessa työelämään.

LÄHTEET

- Ahmed, Q. W., Rönkä, A., & Perälä-Littunen, S. (2021). Parental Involvement or Interference? : Rural Teachers' Perceptions. *Education Research International*, 2021, Article 3182822.
<https://doi.org/10.1155/2021/3182822>
- Alanko, A. (2018). Preparing Pre-Service Teachers for Home-School Cooperation: Exploring Finnish Teacher Education Programmes. *Journal of education for teaching : JET*, 44(3), 321-332.
<https://doi.org/10.1080/02607476.2018.1465644>
- Alasuutari, M. (2006). Kulttuuriset kehykset kasvatusvuorovaikutuksessa. Teoksessa K. Karila, M. Alasuutari, M. Hännikäinen, A. R. Nummenmaa & H. Rasku-Puttonen (toim.) *Kasvatusvuorovaikutus*. Tampere: Vastapaino, 70–90
- Baek, U.-D. (2015). Beyond fancy cakes. Teachers' relationship to home-school cooperation in a study from Norway. *International Journal about parents in Education*, 9(1), 37–46.
- Bang, Y. (2018). Parents' Perspectives on How Their Behaviors Impede Parent-Teacher Collaboration. *Social behavior and personality*, 46(11), 1787-1799.
<https://doi.org/10.2224/sbp.7270>
- Blomberg, S. (2008). *Noviisiopettajana peruskoulussa : aloittelevien opettajien autenttisia kokemuksia ensimmäisestä opettajavuodesta*. Helsingin yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-10-3868-6>
- Cantell, H. (2011). *Vaikeat vanhemmat, kurjat kollegat? : Ratkaiseva vuorovaikutus vanhempien kesken*. PS-kustannus. Jyväskylä
- D'Amour, D.; Ferreda-Vileda, M.; San Martin Rodriguez, L.; & Beaulieu, M.-D. (2005). The conceptual basis for interprofessional collaboration: Core

- concepts and theoretical frameworks. *Journal of Interprofessional Care*, 19(1), 116–131. <https://doi.org/10.1080/13561820500082529>
- Epstein, J. L. (1995). *School/Family/Community Partnerships: Caring for the Children We Share*. Phi
- Epstein, J. L. (2001). *School, family, and community partnerships: Preparing educators and improving schools*. Westview Press.
- Eskola, J. & Suoranta, J. (1998). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: vastapaino.
- Hannu, L., Heikkinen, T., Utriainen, J., Markkanen, I., Pennanen, M., Taajamo, M. & Tynjälä, P. (2020). *Opettajankoulutuksen vetovoima-Loppuraportti. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2020:26*. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-818-2>
- Hirsjärvi, S., & Hurme, H. (2000). *Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P., & Sinivuori, E. (2009). *Tutki ja kirjoita* (15. uud. p.). Tammi
- Hirsto, L. (2010). Strategies in Home and School Collaboration among Early Education Teachers. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 54(2), 99–108. <https://doi.org/10.1080/00313831003637857>
- Horila, T. (2018). *Vuorovaikutusosaamisen yhteisyys työelämän tiimeissä*. University of Jyväskylä.
- Ijäs, H. (2013). Iloa ja eloa kodin ja koulun yhteisytöhön. Teoksessa Lämsä, A-L. (toim.), *Verkosto vahvaksi. Toimiva vuorovaikutus perheiden kanssa* (s. 211–221). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Ijäs, H. (2013). Muropakettimaisteri ja monsterivanhemmat- kertomuksia kompastelevasta kasvatuskumppanuudesta. Teoksessa Lämsä, A-L.

- (toim.), Verkosto vahvaksi. Toimiva vuorovaikutus perheiden kanssa (s. 211–221). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Karhuniemi, T (2013). Yhteistyön muodot ja viestinnän välineet. Teoksessa Lämsä, A-L. (toim.), Verkosto vahvaksi. Toimiva vuorovaikutus perheiden kanssa (s. 211–221). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Karhuniemi, T. (2013). Kodin ja koulun välinen viestintä. Teoksessa Teoksessa A-L. Lämsä (toim.) Verkosto vahvaksi: toimiva vuorovaikutus perheiden kanssa. Jyväskylä: PS-kustannus. 71 - 93.
- Karila, K. (2006). Kasvatuskumppanuus vuorovaikutussuhteena. Teoksessa K. Karila, M. Alasuutari, M. Hännikäinen, A. R. Nummenmaa & H. Rasku-Puttonen (toim.). Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino, 91–108
- Kostiainen, E., & Gerlander, M. (2009). *Vuorovaikutus opettajaksi opiskelevien asiantuntijuudessa*. Prologos ry.
- Kosunen, S., & Carrasco, A. (2016). Parental preferences in school choice: Comparing reputational hierarchies of schools in Chile and Finland. *Compare*, 46(2), 172-193. <https://doi.org/10.1080/03057925.2013.861700>
- Krippendorff, K. (2013). Content analysis. An introduction to its methodology (3. painos). Sage.
- Kuula, A. (2011). Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. 2. uudistettu painos. Tampere: Vastapaino.
- Kuula, A. (2011). *Tutkimusetiikka: Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys* (2. uud. p.). Vastapaino.
- Kuula, A. (2015). Tutkimusetiikka. Tampere: Vastapaino.
- Kuusimäki, A., Uusitalo-Malmivaara, L., & Tirri, K. (2019). Parents' and Teachers' Views on Digital Communication in Finland. *Education research international*, 2019, 1-7. <https://doi.org/10.1155/2019/8236786>

- Latvala, J.-M. (2012). Kodin ja koulun yhteistyön tehostaminen. NMI-bullet, 22.
https://bulletin.nmi.fi/wp-content/uploads/2012/01/Bulletin-1_2012_Latvala.pdf
- Lerkkanen, M., Pakarinen, E., Messala, M., Penttinen, V., Aulén, A., Jögi, A., & tiedekunta, K. j. p. (2020). *Opettajien työhyvinvointi ja sen yhteys pedagogisen työn laatuun*. Jyväskylän yliopisto.
- Lämsä, A (2013). perheiden kohtaaminen koulun arjessa. Teoksessa Lämsä, A-L. (toim.), Verkosto vahvaksi. Toimiva vuorovaikutus perheiden kanssa (s. 211–221). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Markkanen, E.-L., Rumpu, N., Saarinen, J., Hyvärinen, N., Henriksson, P., Lantela, L., Lumme, M., Paalasmaa, J., Palmu, I., & Palmu, M. (2022). Sitouttavan koulu- yhteisötyön arvioinnin väliraportti. [Situating school-community work evaluation interim report]. Julkaisut 20:2020.
- Metso, T. (2004). *Koti, koulu ja kasvatus: kohtaamisia ja rajankäyntejä*. Turku: Suomen kasvatustieteellinen seura.
- Nikander, Pirjo. (2010). Laadullisten aineistojen litterointi, kääntäminen ja validiteetti. Teoksessa Johanna Ruusuvaara, Pirjo Nikander & Matti Hyvärinen (toim.), *Haastattelun analyysi*. Tampere: Vastapaino, 432–445.
- OAJ. (2019). Opetusalan työolobarometri 2019. [Verkkodokumentti]. Saatavilla: https://www.oaj.fi/contentassets/14b569b3740b404f99026bc901ec75c7/opetusalan_tyoolobarometri_2019_nettiin.pdf
- OAJ. (2021). Dramaattinen muutos: Jo kuusi kymmenestä opettajasta harkitsee alanvaihtoa. [Verkkodokumentti]. Saatavilla: <https://www.oaj.fi/ajankohtaista/uutiset-ja-tiedotteet/2021/alanvaihtokysely-09-21/>

OAJ. (2021). Opetusalan työolobarometri 2021. [Verkkodokumentti]. Saatavilla: https://www.oaj.fi/contentassets/14b569b3740b404f99026bc901ec75c7/oaj_opetusalan_tyoolobarometri_2021.pdf

OAJ. (2023). Haastavat tilanteet arjen työssä -opas. [Verkkodokumentti]. Saatavilla: <https://www.oaj.fi/contentassets/b5529a0f1b0246ec946e7a88856d26a3/haastavat-tilanteet-arjen-tyossa.pdf>

Ollila, P., Koivisto, A., Karvonen, S., & Lindfors, P. (2020). Perheen sosiaalisen taustan ja subjektiivisen kouluuyhteisöaseman yhteys yhdeksäsluokkalaisten kouluun kiinnittymiseen. *Yhteiskuntapolitiikka*, 85(5), 494-506.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2012). Perusopetuksen laatukriteerit. Perusopetuksen, perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan sekä koulun kerhotoiminnan laatukriteerit. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2012:29. [Verkkodokumentti]. Saatavilla: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75311/okm29.pdf?sequence=1> Opetushallitus. (2007). Laatua koulun ja kodin yhteistyöhön. Helsinki

Opetushallitus. (2014) Perusopetuksen opetussuunitelman perusteet. Määräykset ja ohjeet 96. Opetushallitus.

Orell, M. (2020). Kodin ja koulun yhteistyö - oletus yhteisestä ymmärryksestä. [Väitöskirja, Turun yliopisto]. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-8250-9>

Orell, M., & Pihlaja, P. (2022). Kodin ja koulun yhteistyö opettajien puheessa. *Kasvatus*, 52(1), 51–64. <https://doi.org/10.33348/kvt.107964> (Original work published 26. huhtikuuta 2021)

- Patton, M. Q. (2015). *Qualitative research & evaluation methods: Integrating theory and practice* (Fourth edition.). SAGE Publications, Inc. Perusopetuslaki. (1998). Finlex. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980988>
- Perälä-Littunen, S., Böök, M. L., Iaitos, K., Education, D. o., Kasvatustiede, & Education. (2019). *Finnish teacher-students' views on home-school cooperation*. European Research Network About Parents in Education
- Pihlaja, P., & Orell, M. (2018). Kodin ja koulun yhteistyö normitettuna. *Kasvatus*, 49(2), 149-161. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:ELE-2525928>
- Puusa, A., Juuti, P., Aaltio, I., Siltaoja, M., Puusa, A., & Sorsa, V. (2020). *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. Gaudeamus.
- Pöysä, S., Pakarinen, E., Kajamies, A., & Lerkkanen, M.-K. (2021). VOPA-toimintamalli opettajan vuorovaikutusosaamisen ja arvioinnin tukena. *Oppimisen ja oppimisvaikeuksien erityislehti : NMI-bulletin*, 31(2), 81-93. <https://bulletin.nmi.fi/2021/06/22/vopa-toimintamalli-opettajan-vuorovaikutusosaamisen-ja-arvioinnin-tukena/>
- Sormunen, M., Tossavainen, K. & Turunen, H. (2011). Home-School Collaboration in the View of Fourth Grade Pupils, Parents, Teachers, and Principals in the Finnish Education System. *School Community Journal*. 21(2) s.185-211
- Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus, Metso, T., Saaristo, V., Wiss, K., & Rimpelä, M. (2008). *Vanhempainyhdistysten ja huoltajien osallisuus peruskoulun ja sen oppilashuollon kehittämisessä*. Stakes.
- TENK. (2019). *Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa*. Haettu osoitteesta https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2020.pdf

- TENK. (2023). *Hyvä tieteellinen käytäntö*. Haettu osoitteesta
<https://tenk.fi/fi/tiedevilppi/hyva-tieteellinen-kaytanto-htk>
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*.
Uudistettu laitos. Helsinki: Tammi
- Työterveyslaitos. (2022) Opettajat muuttuvassa koulumaailmassa. Opettajien
työhyvinvoinnin kehitys opetussuunnitelmauudistuksen aikana.
https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/143804/TTL_978-952-261-994-5.pdf?sequence=5&isAllowed=y
- Vanhempainliitto. (2017). Luokan vanhempaintiimi.
<https://vanhempainliitto.fi/wp-content/uploads/2018/08/Luokan-vanhempaintiimi-esite-2017.pdf>
- Vanhempainliitto. (2021). Vanhempien barometri 2021.
https://vanhempainliitto.fi/wp-content/uploads/2021/05/Vanhempien-barometri_20.5.2021.pdf
- Vuorinen, T. (2018). 'Remote Parenting': Parents' Perspectives on, and
Experiences of, Home and Preschool Collaboration. *European early
childhood education research journal*, 26(2), 201-211.
<https://doi.org/10.1080/1350293X.2018.1442005>
- Väljjarvi, J. (2005). Muutoksen kohtaaminen opettajan työssä. In O. Luukkainen,
& R. Valli (Eds.), *Kaksitoista teesiä opettajalle* (pp. 105-120). PS-Kustannus.
Opetus 2000.
- Väljjarvi, J. (2006). Kansankynttilästä tietotyön ammattilaiseksi. Opettajan työn
yhteiskunnallisten ehtojen muutos. Teoksessa A. R. Nummenmaa & J.
Väljjarvi (toim.), *Opettajan työ ja oppiminen* (s. 9–26). Jyväskylä:
Koulutuksen tutkimuslaitos.

Yeong, J. T., Choon Lang, G. Q., & Fulmer, G. (2019). Validation of Classroom Teacher Interaction Skills Scale. *The Asia - Pacific Education Researcher*, 28(5), 429-446. <https://doi.org/10.1007/s40299-019-00444-6>

Yrttiaho, R. & Posio, S. (2021). *Opettajien hyvinvointikirja. Positiivisen psykologian työkaluja työhyvinvoinnin tueksi*. Jyväskylä: PS-kustannus.

LIITTEET

Liite 1. Haastattelurunko

Taustatiedot

1. Opetettava luokka-aste
2. Opetusvuodet

Kokemukset yhteistyöstä:

1. Kuinka tärkeänä pidät huoltajien kanssa tehtävää yhteistyötä omassa opettajuudessa?
2. Millaista on ollut yleisesti ottaen yhteistyö huoltajien kanssa ja mitkä ovat yhteistyön muodot?
3. Millaisia myönteisiä kokemuksia olet saanut huoltajien kanssa tehdystä yhteistyöstä?
4. Millaisia haastavia tilanteita olet kohdannut? Mitkä tekijät ovat voineet tehdä yhteistyöstä haastavaa?

Tekijät toimivan yhteistyön taustalla:

5. Mitkä tekijät edesauttavat toimivaa yhteistyötä huoltajien kanssa?
6. Kuinka tärkeänä pidät avointa ja aktiivista viestintää kodin ja koulun välillä?
7. Onko jotain erityistä, mikä on auttanut rakentamaan luottamusta huoltajien ja opettajien välille?

Yhteistyön vaikutukset omaan opettajuuteen:

8. Millaiset valmiudet koet opintojen antaneen sinulle yhteistyön toteuttamiseen?
9. Miten huoltajien kanssa tehty yhteistyö vaikuttaa kokemukseen omasta opettajuudesta?
10. Onko yhteistyö muuttanut opetusmenetelmiä tai näkemyksiäsi opettajan roolista?
11. Millaisia opettajana kehittymisen mahdollisuuksia olet huomannut yhteistyöstä huoltajien kanssa?

Yhteenvedo ja tulevaisuuden näkymät:

12. Miten näet huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön kehittyvän tulevaisuudessa?
13. Mitä voit suositella muille opettajille, jotka haluavat parantaa yhteistyötään huoltajien kanssa?

Liite 2. Suostumuslomake

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

SUOSTUMUS TIETEELLISEEN TUTKIMUKSEEN

Minua on pyydetty osallistumaan Pro gradu -tutkielmaan ”Luokanopettajien kokemuksia huoltajien kanssa tehdystä yhteistyöstä”

Olen perehtynyt tutkimusta koskevaan tiedotteeseen (tietosuojailmoitus) ja saanut riittävästi tietoa tutkimuksesta ja sen toteuttamisesta. Tutkimuksen sisältö on kerrottu minulle ja olen saanut riittävän vastauksen kaikkiin tutkimusta koskeviin kysymyksiini. Selvitykset antoi Juho-Erik Laitamäki. Minulla on ollut riittävästi aikaa harkita tutkimukseen osallistumista.

Ymmärrän, että tähän tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Minulla on oikeus, milloin tahansa tutkimuksen aikana ja syytä ilmoittamatta keskeyttää tutkimukseen osallistuminen tai peruuttaa suostumukseni tutkimukseen. Tutkimuksen keskeyttämisestä tai suostumuksen peruuttamisesta ei aiheudu minulle kielteisiä seuraamuksia.

Allekirjoittamalla suostumuslomakkeen hyväksyn tietojeni käytön tietosuojailmoituksessa kuvattuun tutkimukseen.

Kyllä

Allekirjoituksellani vahvistan, että osallistun tutkimukseen ja suostun vapaaehtoisesti tutkittavaksi sekä annan luvan edellä kerrottuihin asioihin.

Allekirjoitus

Päiväys

Nimen selvennys

Suostumus vastaanotettu

Suostumuksen vastaanottajan allekirjoitus

Päiväys

Liite 3. Tiedote tutkimuksesta

Tutkimuksen nimi ja rekisterinpitäjä

Pro gradu -tutkielma: "Luokanopettajien kokemusten huoltajien kanssa tehdystä yhteistyöstä"

Rekisterinpitäjä: **Juho-Erik Laitamäki**

Käsiteltäessä tutkittavien henkilötietoja rekisterinpitäjä on taho, joka on vastuussa tutkittavien henkilötietojen asiallisesta ja lainmukaisesta käsittelystä.

Pyyntö osallistua tutkimukseen

Sinua pyydetään mukaan tutkimukseen, jonka tavoitteena on tutkia, millaiseksi opettajan kokevat yhteistyön huoltajien kanssa. Keskeiset tutkimuskysymykset ovat:

1. Millaiseksi opettajat kokevat yhteistyön huoltajien kanssa sekä mitkä tekijät edesauttavat tai haastavat toimivaa yhteistyötä?
2. Miten nämä kokemukset ja tilanteet vaikuttavat kokemukseesi omasta opettajuudesta?

Tutkimukseen osallistuminen edellyttää, että Sinulla on **luokanopettajan vaatima pätevyys sekä olet työsuhhteessa. Haastatteluihin kerätään 6–8 osallistujaa, jotka ovat kaikki täysi-ikäisiä.**

Osallistuvista henkilöistä ei kerätä tietoja muista lähteistä.

Vapaaehtoisuus

Tähän tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Voit milloin tahansa kieltäytyä osallistumasta tutkimukseen tai keskeyttää osallistumisen. Kieltäytymisestä tai keskeyttämisestä ei aiheudu sinulle kielteisiä seuraamuksia.

Jos haluat osallistua tutkimukseen (haastattelu) voit toimittaa osallistumisuostumuksen sähköpostitse: [jalaitav\(at\)student.jyu.fi](mailto:jalaitav(at)student.jyu.fi)

Tutkimuksen kulku

Haastattelut järjestetään maaliskuu- huhtikuussa 2024 ja haastattelut ovat kestoltaan arviolta 30 minuuttia. Haastattelut tallennetaan äänitallenteiksi, jotka tutkija litteroi kirjalliseen muotoon. Tämän jälkeen äänitallenteet tuhoetaan. Haastatteluun osallistuminen ei vaadi erityistä valmistautumista. Haastattelut toteutetaan etänä käyttämällä Jyväskylän yliopiston Zoom palvelua.

Tutkimuksesta mahdollisesti aiheutuvat riskit, haitat ja epämukavuudet

Tutkimukseen osallistumisesta ei aiheudu sinulle mitään riskejä, haittoja tai epämukavuuksia.

Tutkimuksen kustannukset ja rahoitus

Tutkimukseen osallistumisesta ei makseta palkkiota

Tutkimustuloksista tiedottaminen ja tutkimustulokset

Tutkimuksesta valmistuu yksi pro gradu -tutkielma, joka julkaistaan Jyväskylän yliopiston julkaisuarkistossa: <https://jyx.jyu.fi/>

Tutkittavien vakuutusturva

Jyväskylän yliopiston henkilökunta ja toiminta on vakuutettu. Vakuutus sisältää potilasvakuutuksen, toiminnanvastuuvakuutuksen ja vapaaehtoisen tapaturmavakuutuksen.

Tutkimuksissa tutkittavat (koehenkilöt) on vakuutettu tutkimuksen ajan ulkoisen syyn aiheuttamien tapaturmien, vahinkojen ja vammojen varalta. Tapaturmavakuutus on voimassa mittauksissa ja niihin välittömästi liittyvillä matkoilla.

Lisätietojen antajan yhteystiedot

Lisätietoja tutkimuksesta antaa tutkimusentekijä: Juho-Erik Laitamäki, maisteriopiskelija, Luokanopettajakoulutus, Jyväskylän yliopiston kasvatustieteiden laitos, [**jalaitav\(at\)student.jyu.fi**](mailto:jalaitav(at)student.jyu.fi)

Liite 4 Tietosuojailmoitus

Kuvaus henkilötietojen käsittelystä tieteellisessä tutkimuksessa (tietosuojailmoitus EU (679/2016))

1. Pro gradu tutkielmassa: ”Luokanopettajien kokemuksia yhteistyöstä huoltajien kanssa”

Haastatteluiden avulla kerättyjä tietoja käytetään Juho-Erik Laitamäen pro gradu- tutkielman aineistona. Tutkielman tavoitteena on tuottaa tietoa siitä, millaiseksi luokanopettajan kokevat yhteistyön vanhempien kanssa.

Tutkimuksessa Sinusta kerätään seuraavia henkilötietoja: Koulutus, työkokemus, äänitallenne sekä haastattelumuistiinpanot.

Tiedote ja tietosuojailmoitus on lähetetty sähköpostin liitetiedostona haastattelupyynnön ja haastattelukutsun mukana.

2. Henkilötietojen käsittelyn oikeudellinen peruste tutkimuksessa/arkistoinnissa

Käsittely on tarpeen tieteellistä tutkimusta varten ja se on oikeasuhtaista, sillä tavoiteltuun yleisen edun mukaiseen tavoitteeseen nähden (tietosuojain 4 §:n 3 kohta). Tutkimustulokset ovat julkisesti saatavilla yliopiston julkaisuarkistosta (JYX).

3. Henkilötietojen siirto EU/ETA ulkopuolelle

Tutkimuksessa tietojasi ei siirretä EU/ETA-alueen ulkopuolelle.

4. Henkilötietojen suojaaminen

Henkilötietojen käsittely tässä tutkimuksessa perustuu asianmukaiseen tutkimussuunnitelmaan ja tutkimuksella on vastuuhenkilö. Tutkimuksessa toimitaan niin, etteivät Sinua koskevat tiedot paljastu ulkopuolisille. Tutkimustulosten (Pro Gradu) osalta pyritään siihen, ettei Sinua voida tunnistaa suoraan taikka välillisesti tutkimustuloksista. Osana Pro Gradua voidaan käyttää suoria lainauksia haastattelusta.

Suorat tunnistetiedot poistetaan suoja-aineistona aineiston litterointivaiheessa eli tutkittavaa koskeva ääni/kuvatallenne tuhoetaan. Myös sähköpostiosoitteet hävitetään, kun haastattelu on tehty.

Tutkimuksessa käsiteltävien henkilötietojen suojaaminen

Zoom tallenne tallentuu Jyväskylän yliopiston verkkolevylle (U-asema). Litteraatit tallennetaan tutkijan omalle tietokoneelle. Sähköpostiosoitteet osallistumispyyntöjä ja haastattelukutsuja varten säilytetään tutkijan tietokoneella niin kauan kuin haastattelu on tehty, jonka jälkeen ne poistetaan. Tutkija ei lähetä tutkittaville sähköpostia siten, että muiden tutkimuksiin osallistuvien tiedot näkyisivät vastaanottajakentässä, eikä muutoinkaan toimi niin, että ulkopuolisilla olisi pääsy tutkittavan tietoihin. Tutkija vastaa aineiston hallinnasta sen elinkaaren aikana ja tietojen hävittämisestä tutkimuksen päätyttyä.

Tutkimuksesta on tehty **erillinen tietosuojan vaikutustentarvio**/tietosuojavastaavaa on kuultu vaikutustentarvioinnista

Kyllä Ei, koska tutkija on tarkastanut, ettei vaikutustentarviointi ole pakollinen.

Henkilötietojen käsittely tutkimuksen [päättymisen jälkeen](#)

Tutkimusrekisteri hävitetään viimeistään pro gradu -tutkielman valmistuttua (arvio 9.5.2024).

Rekisterinpitäjä(t) ja tutkimuksen tekijät

Rekisterinpitäjä, pro gradu- tutkielman suorittaja ja yhteyshenkilö: [REDACTED]

[REDACTED] *Käsiteltäessä tutkittavien henkilötietoja rekisterinpitäjä on taho, joka on vastuussa tutkittavien henkilötietojen asiallisesta ja lainmukaisesta käsittelystä.*

Tutkimuksen ohjaaja: **Tuula Nousiainen**, Yliopistonopettaja, Kasvatustieteiden ja psykologian tiedekunta [tuula.j.nousiainen@jyu.fi]

Rekisteröidyn oikeudet

Oikeus saada pääsy tietoihin (tietosuoja-asetuksen 15 artikla)

Sinulla on oikeus saada tieto siitä, käsitelläänkö henkilötietojasi ja mitä henkilötietojasi käsitellään. Voit myös halutessasi pyytää jäljennöksen käsiteltävistä henkilötiedoista.

Oikeus tietojen oikaisemiseen (tietosuoja-asetuksen 16 artikla)

Jos käsiteltävissä henkilötiedoissasi on epätarkkuuksia tai virheitä, sinulla on oikeus pyytää niiden oikaisua tai täydennystä.

Oikeus tietojen poistamiseen (tietosuoja-asetuksen 17 artikla)

Sinulla on oikeus vaatia henkilötietojesi poistamista tietyissä tapauksissa. Oikeutta tietojen poistamiseen ei kuitenkaan ole, jos tietojen poistaminen estää tai vaikeuttaa suuresti käsittelyn tarkoituksen toteutumista tieteellisessä tutkimuksessa.

Oikeus käsittelyn rajoittamiseen (tietosuoja-asetuksen 18 artikla)

Sinulla on oikeus henkilötietojesi käsittelyn rajoittamiseen tietyissä tilanteissa kuten, jos kiistät henkilötietojesi paikkansapitävyyden.

Vastustamisoikeus (tietosuoja-asetuksen 21 artikla)

Sinulla on oikeus vastustaa henkilötietojesi käsittelyä, jos käsittely perustuu yleiseen etuun tai oikeutettuun etuun. Tällöin yliopisto ei voi käsitellä henkilötietojasi, paitsi jos se voi osoittaa, että käsittelyyn on olemassa huomattavan tärkeä ja perusteltu syy, joka syrjäyttää oikeutesi.

Oikeuksista poikkeaminen

Tässä kuvatuista oikeuksista saatetaan tietyissä yksittäistapauksissa poiketa tietosuoja-asetuksessa ja Suomen tietosuojalaissa säädetyillä perusteilla siltä osin, kuin oikeudet estävät tieteellisen tai historiallisen tutkimustarkoituksen tai tilastollisen tarkoituksen saavuttamisen tai vaikeuttavat sitä suuresti. Tarvetta poiketa oikeuksista arvioidaan aina tapauskohtaisesti.

Profilointi ja automatisoitu päätöksenteko

Tutkimuksessa henkilötietojasi ei käytetä automaattiseen päätöksentekoon. Tutkimuksessa henkilötietojen käsittelyn tarkoituksena ei ole henkilökohtaisten ominaisuuksiesi arviointi, ts. profilointi vaan henkilötietojasi ja ominaisuuksia arvioidaan laajemman tieteellisen tutkimuksen näkökulmasta.

Rekisteröidyn oikeuksien toteuttaminen

Jos sinulla on kysyttävää rekisteröidyn oikeuksista, voit olla yhteydessä tutkimuksen toteuttajaan [REDACTED]

Sinulla on oikeus tehdä valitus erityisesti vakinaisen asuin- tai työpaikkasi sijainnin mukaiselle valvontaviranomaiselle, mikäli katsot, että henkilötietojen käsittelyssä rikotaan EU:n yleistä tietosuojasetusta (EU) 2016/679. Suomessa valvontaviranomainen on tietosuojavaltuutettu.

Tietosuojavaltuutetun toimiston ajantasaiset yhteystiedot: <https://tietosuoja.fi/etusivu>